

ПЛАТФОРМА СРПСКОГ САБОРА ЗАВЕТНИЦИ

**Правни, геополитички и безбедносни аспекти
српског питања на Косову и Метохији**

САДРЖАЈ

1. Уводна разматрања о отварању унутрашњег дијалога

2. Политичка и правна анализа државне политике према КиМ од 2000. године

2.1. Ратификација Споразума о стабилизацији и придруживању са Европском унијом

2.2. Одлука о преносу преговора о коначном статусу КиМ из оквира Уједињених нација на Европску унију

2.3. Пропуси приликом формулације питања поднетог Међународном суду правде о легалитету тзв. косовске декларације о независности

3. Бриселски дијалог – анализа последица и перспектива будућих преговора

3.1. Резултати имплементације постигнутих бриселских споразума

3.2. Дефинисање позиција Републике Србије према даљем току бриселског дијалога

4. Геополитичке промене у свету и питање КиМ

4.1. Геостратешки значај Косова и Метохије

4.2. Прекомпозиција односа снага у свету

5. Безбедносни аспект српског питања на Косову и Метохији

5.1. Великоалбански експанзионизам као безбедносни изазов Балкана

5.2. Великоалбанске претензије на Топлички и Пчињски округ

5.3. Безбедносни изазови на Косову и Метохији

6. Мере за обнову суверенитета Србије на КиМ

7. Закључна разматрања

1. Уводна разматрања о отварању унутрашњег дијалога

За Српски сабор Заветници једино је прихватљив дијалог који води ка утврђивању јасне и дугорочне националне стратегије за свеобухватну обнову суверенитета Србије на Косову и Метохији. Неповредивост државних граница је неприкосновени темељ међународног поретка и свака држава је обавезна да га безрезервно брани.

Чињеница да се у Србији отвара унутрашњи дијалог о њеном територијалном интегритету и да се истрајност у његовом очувању доводи у питање говори о постојању забрињавајућег нивоа нестабилности, стратешке непринципијелности и сумње у капацитете за заштиту сопствених интереса. Узрок свих тих негативних појава са једне стране лежи у спољним притисцима којим је наша земља константно изложена, а са друге стране у својеврсној „стратешкој шизофренији“ постпетооктобарског Београда коју ћемо настојати да анализирамо.

Унутрашњи дијалог о Косову и Метохији незванично је отпочео ауторским чланком који је Председник Републике објавио у листу „Блиц“ 24. јула ове године. Национална дебата о Косову и Метохији отворена је апелом српској јавности да реално сагледа позицију Србије на КиМ. У потпуности смо сагласни да је потребно бити реалан у тумачењу прилика на Косову и Метохији, али предуслов за тако нешто је сагледавање позиција Србије са српског државотворног становишта. Забрињава нас што поједини политички субјекти и медији са прозападном уређивачком политиком намећу вашингтонско-бриселску визуру „реалности“ уместо објективне, а камоли српске перцепције. Према тој „вашингтонско-бриселској реалности“ Србија је заслужено изгубила Косово и Метохију, а њено даље супротстављање заокруживању тзв. косовске државности представља се као кочничар Србије на путу европских интеграција, што се подразумева као циљ који решава све српске проблеме, као циљ коме су подређени сви други циљеви.

Ипак, реалност српске позиције на КиМ је битно другачија од такве извитоперене слике која се намеће српском народу. **Једина реалност је та да су Косово и Метохија део српске територије који је након илегалне војне интервенције, односно агресије НАТО пакта, стављен под привремену контролу Уједињених Нација, након чега су сепаратистичко-терористичке албанске снаге извршиле етничко чишћење српског и**

другог неалбанског становништва и једнострано успоставиле парламентарне институције. Свему томе претходило је вишедеценијско угњетавање српског народа, насилно мењање демографске слике наше јужне покрајине и перманентно кршење елементарних људских права Србима на КиМ.

Председник Републике Србије се у свом ауторском чланку неколико пута дотакао политичког завештања великог израелског државника Шимона Переса који се залагао за преговоре са Палестинцима и постизање трајног мира на источном Средоземљу. Међутим, Председник занемарује да је Перес за преговоре и мир агитовао са позиције победника. Рационално је то што се Израел, након потврде своје државности у неколицини победоносних ратова, залагао за мир и преговоре како би овековечио повољно стање за које се изборио. Није међутим рационално да се Србија са неповољних позиција залаже за преговоре којим би требало да овековечи, не само стање узурпирања 12% своје виталне територије, него и легитимацију великоалбанских претензија у ширем региону.

Последњих година политичке странке, невладине организације и медији атлантистичке провинијенције тендециозно намећу тезу да је одустајање од борбе за Косово и Метохију рецепт за „трајни мир“, што подразумева и супротну тврдњу – да је наставак те борбе пут у нестабилност и рат. Истина је заправо сасвим супротна. Управо је одустајање од Косова и Метохије онај сигнал охрабрења који великоалбански иредентисти чекају за легитимацију свог експанзионизма и даљу отимачину туђих, углавном српских територија, што би подразумевало нове ратове и страдања српског народа. Само је одговорна и одлучна реалполитика обуздавања и потискивања великоалбанског експанзионизма гарант дугорочне сигурности Србије.

У великом делу политичке јавности провејава и омаловажавајући тон према српском „косовском миту“. Митови су везивно ткиво народа. Поништавање косовског наслеђа у том смислу не само да доноси вредносну дезоријентацију српског народа, него доводи и до убрзаног одумирања његовог идентитета који је вековима потврђиван управно моралним принципима изграђеним на косовском завету. Дискредитовањем косовске етике и њоме створеног морала српског народа настаје вредносна празнина која разбија хомогеност нације, што ће се показати дугорочно погубним.

Забрињавајуће је са каквим се интензитетом Србима ускраћује право да свој идентитет граде на својим митовима, док се таква пракса не примећује у суседним земљама које су опасно митологизовале своју јавну свест и политичку праксу. За разлику од „косовског мита“ који је у основи стваран догађај и који се вековима преноси са колена на колена, митови хрватског и албанског народа су настали у 20. веку. Они нису део националне традиције, већ резултат модерног друштвеног и политичког инжењеринга. Тако Албанци своју политику темеље на миту наводног директног порекла од античких Илира и тобожњег „првобитног греха“ Словена који су их досељавањем истерали у планинске крајеве данашње Албаније. Овај мит је у темељу великоалбанске експанзионистичке

политике својатања туђих територија не само на Косову и Метохији него и даље, до Ниша, Власотинца, Рашке, Подгорице, Штипа и Јањине. Позиви Албанцима да се одрекну оваквих деструктивних митова не могу се чути.

У Хрватској доминира мит о хиљаду година дугом државном идентитету Хрвата као бранику римокатоличке Европе, што је послужило за глорификацију НДХ као „израза хиљадугодишње тежње Хрвата за самосталном државом“. Ни овај деструктивни мит, који је у 20. веку довео до геноцида и етничког чишћења над Србима, није подвргнут преиспитивању и осудама на начин на који се то чини према косовском миту.

На крају крајева, у Америци доминирају митови о „америчкој изузетности“ и Америци као „светионику слободе и правде“ на основу чега се гради уверење да САД имају право и обавезу да војно и на друге начине интервенишу широм света како би га уобличиле према својим схватањима доброг и лепог. Овај мит је резултовао уништењем десетина држава и патњом милиона људи, међутим то га није учинило мање популарним у САД.

Чињеница је да су ретки народи који у темељу своје колективне свести немају митове, а већина народа управо на тим митовима и вредносним парадигмама које из њих извиру гради своју политику. Изгон тих митова доводи до кризе колективног идентитета, што представља безбедносни проблем, реалан и рационалан, а не митолошки.

Заговорници политике потпуног повлачења Србије са КиМ крајње неоправдано тврде да ће Србија, уколико се сагласи са заокруживањем тзв. косовске државности, у замену добити чланство у ЕУ и свеопшти економски напредак. Овакве заблуде садрже забрињавајући степен политичке наивности и дефетизма који су неприхватљиви поводом виталног државног питања. Брисел, Берлин и Вашингтон нису издали било какву гаранцију или уверење на основу којег би се износио став да ће Србији бити отворени сви путеви, ако постигне „историјски договор“ са Албанцима, који би у овом тренутку био на штету српских интереса. Напротив, могу се чути упозорења да не очекујемо улазак у ЕУ пре 2025. године, наравно под условом да ЕУ уопште буде постојала тада и да у међувремену не постави неке нове услове за српско чланство – нпр. о „нормализацији односа“ са Војводином или Рашком. Уколико су такве гаранције дате тајно, онда се ради о бруталном уцењивању каквом није била подвргнута ниједна држава која је пошла путем евроинтеграција. Али чак и да то јесте тако, не постоји било какво рационално оправдање за одрицање од сопствене територије зарад магловитих обећања о уласку у Европску унију чији је дугорочни опстанак у најмању руку крајње неизвесан, а однос према српским националним интересима извесно и доказано негативан.

2. Политичка и правна анализа државне политике према КиМ од 2000. године

Од 2000. године званични Београд је према српском питању на Косову и Метохији водио дефетистичку политику обележену бесмисленим попуштањима и уступцима, што је узроковало да је за протеклих седамнаест година озбиљно угрожен читав српски државни и правни поредак на подручју јужне покрајине. Након тзв. демократских промена 2000. године целокупни државни апарат Србије стављен је у функцију што бржег приступања Европској унији и НАТО пакту, међународним организацијама које почивају на супранационалном систему управљања и негацији државног суверенитета. Политика „безалтернативних“ евроатлантских интеграција која се од 2000. године представља као једини исправан спољнополитички пут Републике Србије обележена је перманентним уценама и притисцима на нашу државу. Основни проблем евроинтеграција лежи у томе што су оне очигледно конципиране тако да чланство Србије у ЕУ повезују са одрицањем Србије од дела своје територије. Тако се прогрес на пољу „приближавања“ Србије чланству у ЕУ повезује са „прогресом“ на пољу прихватања тзв. независности Косова. Ово не само да представља скандалозан преседан у односима ЕУ према било којој другој земљи која је изразила амбиције о чланству, него и доказ уцењивачког односа ЕУ према Србији. Њега најбоље разобличавају преговарачка позиција званичног Брисела и садржај преговарачких поглавља које европске институције отварају са Србијом. Циљ такве политике је потпуно разбијање националног суверенитета српске државе и његово преношење на надржавне институције у Бриселу.

Република Србија је једина држава од које се као услов за пријем у чланство ЕУ захтева да преговара о свом територијалном интегритету и обиму суверених права на делу своје територије.

Заштита суверенитета и територијалног интегритета у међународном праву важи за правило диспозитивне природе. Другим речима, међународни правни поредак пружа заштиту тих елемената државности све до оног тренутка док сама држава као њихов титулар не одлучи да се *добровољно*¹ одрекне тих гаранција. Суштина политике европских

¹ Што подразумева одсуство озбиљног спољашњег (међународног) притиска, јер се споразуми настали у околностима употребе силе или преваре према Бечкој конвенцији о међународном уговорном праву (чланови 49 и 52) третирају као ништавни.

интеграција је убедити Србију да *својом вољом*² прихвати отцепљење Косова и Метохије и насилну сецесију дела своје територије као легитиман чин. Таква, од стране Србије верификована територијална промена, која би се манифестовала у виду потписивања *једног писменог споразума* третирала би се као легална и складна међународном праву.

Уколико желимо да отпочнемо процес обнове суверенитета, супротан ономе који траје већ седамнаест година, морамо најпре бити свесни кључних грешака српске политике и српске дипломатије према питању КиМ.

У наставку следи хронолошки приказ кључних погубних потеза који су начињени у процесу преговора о коначном статусу КиМ:

1. Ратификација Споразума о стабилизацији и придруживању са ЕУ³

Прва у низу изузетно штетних спољнополитичких одлука са веома штетним последицама по државни суверенитет и територијалну целовитост Републике Србије била је потписивање и накнадно усвајање од стране српског законодавца Споразума о стабилизацији и придруживању са Европском унијом (у даљем тексту ССП).

Кључни суштински недостатак уговора је **одредба члана 135** који одређује да се овај уговор примењује на територији Републике Србије **изузев територије Косова и Метохије**. Косово и Метохија се у овом уговору третирају као „*посебна територија која се тренутно налази под међународном управом*“, а такође се истиче да овај уговор „*не доводи у питање садашњи статус КиМ нити одређивање његовог коначног положаја према Резолуцији 12 44*“.

Овакви недоречени, неконкретизовани и неодређени термини одузимају једном међународном уговору какав је ССП правну димензију, правну предвидивост и пуштају приликом његове примене отворено поље за наметање тумачења које би грубо нарушавало српске државне и националне интересе. Поменути ССП са Европском унијом поред тога што самовољно ускраћује суверено право Републике Србије да његову садржину примењује на својој целокупној и државним Уставом јасно дефинисаној територији чији су Косово и Метохија саставни и неотуђиви део заправо не садржи ни јасну дефиницију појма „*садашњи статус КиМ*“.

² Формална сагласност матичне државе са променом државно-правног статуса дела своје територије је коначна. Она се третира као складна са међународним правом и не може бити предмет накнадног поништења. Она је трајна и неопозива.

³ Споразум о стабилизацији и придруживању (ССП) између Србије са једне стране и представника ЕУ као и 27 држава чланица ЕУ са друге стране потписан је 29. априла 2008. године, а Народна скупштина Србије ратификовала га је 09. децембра исте године.

Наиме, поставља се незаобилазно питање који временски тренутак је према ССП меродаван за утврђивање термина „садашњи статус КиМ“?! Потребно је имати у виду да су се у тренутку парафирања (2007. године) још увек формално водили преговори између централне власти у Београду и Привремених институција у Приштини о коначном статусу јужне српске покрајине и да аутономне власти тада још нису донеле антиуставну и нелегалну одлуку о проглашењу независности док је приликом потписивања самог ССП (априла 2008. године) чак осамнаест држава чланица ЕУ, иначе уговорних страна самог споразума, већ признало противправну сецесију КиМ као складну са међународним правом. Тако за поменуте државе „садашњи статус“ јужне српске покрајине подразумева постојање независне тзв. косовске државе, односно тумачење да је за примену ССП на подручју КиМ било потребно потписати нови споразум са новоформираним приштинским властима. Имајући ово у виду, потписивање ССП са државама које су, признајући независност тзв. Косова, грубо нарушиле територијални интегритет и суверенитет Србије, може да значи само две ствари: **1.) Или не постоји сагласност воља⁴ свих уговорних страна о једном од битних елемената међународног уговора, тј. о територији Републике Србије; 2.) Или су се представници Републике Србије накнадно, чином потписивања ССП-а, сагласили са противправним одвајањем њене јужне покрајине.**

У првом случају правно гледано међународног уговора уопште и нема. А други случај значио би најгрубљу повреду уставног поретка Србије и попримио би облик **фактичког (де факто) признања косовске државе**⁴. То отвара могућност да земље које су признале тзв. Косово у међународним односима наметну за Србију крајње неповољно тумачење ССП. **Због тога је од велике државне и националне важности да Република Србија размотри све могућности како да оспори такво тумачење и спречи да оно постане једино прихватљиво у међународној пракси.**

Поред горе поменутих суштинских недостатака Споразум о стабилизацији и придруживању садржи и још једну по Србију веома опасну (правну) замку. Наиме, према чл. 15. ст. 1. споразума Србија је дужна да закључи уговоре о регионалној сарадњи са свим државама које се налазе у Процесу стабилизације и придруживања (земље настале на територији бивше СФРЈ, без Словеније, и Албанија), а које су пре Србије потписале свој ССП са ЕУ. Према ст. 5. истог члана ССП, Србија има обавезу да исте такве споразуме потпише и са оним земљама из региона које буду после Србије потписале ССП са ЕУ. Тзв. Косово је октобра 2015. потписало ССП са ЕУ, па је тиме активирана обавеза Србије да са тзв. Косовом закључи уговор о регионалној сарадњи.⁵

⁴ Према Бечкој конвенцији о међународном уговорном праву **сагласност воља уговорних страна** је незаобилазан предуслов постојања уговора и његовог правног важења.

⁵ Обавезни елементи таквих уговора о регионалној сарадњи према чл. 15. ст. 2. су: политички дијалог, успостављање зоне слободне трговине, узајамне концесије у области кретања радне снаге и капитала, као и сарадња у области правосуђа и унутрашњих послова.

Имајући у виду општеприхваћену праксу у међународном јавном праву поменуте врсте уговора по својој форми и суштини представљају билатерални међународни уговор што подразумева обавезу Србије да у коначном исходу путем таквог једног споразума и формално (де јуре) призна тзв. Косово као самосталну државу.

2. Одлука о преносу преговора о коначном статусу КиМ⁶ из оквира УН на Европску унију (Резолуција ГС УН-а А/RES/64/298 из 2010. године)

Реч је о изузетно лошем политичком потезу који је имао дугорочне негативне последице по неповредивост српског суверенитета и стабилност у региону Балкана. Тадашњи Председник Републике Србије и шеф дипломатије, Борис Тадић и Вук Јеремић, прихватили су захтеве Брисела и пристали да улогу УН у преговорима замени Европска унија. Тим потезом отворена су врата усвајању свих накнадних, изузетно штетних бриселских договора кроз које је профитирала једино Приштина.

Чињеница је да у оквиру система ЕУ не постоји ниједан адекватан механизам који би гарантовао заштиту српских интереса, док је на нивоу УН тај механизам садржан у праву сталних чланица Савета безбедности на употребу вета и блокаду за Србију неповољних споразума.

ЕУ као међународна организација није објективан медијатор у преговорима и нема неутралан став по питању статуса Косова и Метохије. Иако њених пет држава чланица не признаје једнострано проглашену независност Приштине, институције ЕУ упркос томе тзв. Косово третирају као државу и као субјекат међународног права. То се види по томе што је Европска комисија са тзв. Косовом одвојено (без сагласности Републике Србије) потписала *Споразума о стабилизацији и придруживању*, као и у еклатантном кршењу Резолуције 1244 која тзв. Косову не омогућава да самостално закључује међународне споразуме обавезујуће природе, јер оно као покрајина у саставу Србије **нема уговорну способност**.⁷

Потребно је поменути и *Закључак Савета министара ЕУ од 17. марта 2008. године* када је договорена заједничка реакција на косовску декларацију независности. У њему се наглашава да је Косово »*sui generis*«⁸ случај и напомиње да ће земље чланице ЕУ, у складу

⁶ Србија мора у дипломатској комуникацији са међународном заједницом стално да инсистира на томе да за њу термин „коначни статус“ подразумева статус који је у складу са државним Уставом о обавезујућом Резолуцијом 12 44.

⁷ Према Поглављу 8 Уставног оквира за привремену самоуправу, донетог на основу Резолуције 1244 међународни односи нису у домену Привремених институција самоуправе већ у искључивој надлежности УНМИК-а који је приликом међународног представљања Приштине дужан да поштује и гарантује неповредивост суверенитета и целовитости Србије.

са својим националним праксама и међународним правом, одлучивати о својим односима са Косовом. Закључак је у делу у којем се Косово третира као »**sui generis**« (јединствен) случај у супротности са Резолуцијом 12 44 која такав термин не познаје.

Важно је истаћи да Повеља УН као документ који има у систему међународног права уставни карактер у свом 103. члану јасно говори о томе да **Резолуције Савета безбедности имају предност пред свим другим међународним споразумима и одлукама регионалних међународних организација**. Тај члан налаже свим државама чланицама УН (а тиме и земљама чланицама ЕУ) јасну обавезу да се уздрже од примене оних докумената који су у супротности са актима органа УН. Из тога произилази закључак да је свака држава чланица ЕУ дужна да се повинује Резолуцији 1244 и да избегава примену закључака и одлука ЕУ које нарушавају суверенитет Републике Србије.

Позивање на „јединственост“ у случају Косова и Метохије одраз је политике двоструких аршина и доказ да Брисел према Србији заузима селективан приступ када је у питању примена међународног права. ЕУ према својим оснивачким актима (конкретно: **члан 4 Уговора о Европској унији**) има обавезу да поштује принцип суверене једнакости и територијалне целовитости **свих држава чланица УН сходно Повељи УН**, па тако и државе Србије.

Само у случају Србије ЕУ је отворила посебно Поглавље 35 које се бави нормализацијом односа са Приштином. Реч је о отвореној политици двоструких аршина која несумњиво постоји када је Србија у питању јер из поглавља 35 (које до сада није отворено ни са једном другом државом чланицом и кандидатом за ЕУ) јасно произилази да нема чланства у ЕУ све док се не постигне „**свеобухватна нормализација односа између Београда и Приштине**“.⁸ Ако узмемо у обзир чињеницу да се у **пракси међународног права**⁹ термин „свеобухватна нормализација односа“ користи само у случају када се успостављају односи између две суверене и независне државе јасно је да се за улазак у ЕУ од Србије тражи признање тзв. Косова.

ЕУ је пружила подршку Ахтисаријевом плану иако он никад није био потврђен од стране СБ УН и упркос чињеници да је тај план већ 2007. године као неприхватљив одбацила Народна скупштина Републике Србије.

⁸ Поглавље 35 налаже Србији да у потпуности спроведе све одредбе претходно постигнутих Првог Бриселског споразума, Споразума о енергетици и правосуђу, Споразума о ЗСО као и да доврши имплементацију свих техничких споразума које је са Приштином постигла претходна власт. Тако се у поглављу 35 од Србије захтева да под хитно обустави подршку и финансирање српских структура на КиМ и да осигура пуну примену косовских закона на северу Косова, да доврши процес потпуне интеграције српске полиције и судских институција у косовски полицијски и правосудни систем.

⁹ Као пример наводим **Споразум о нормализацији односа између СРЈ и Републике Хрватске** као и сличан споразум између СРЈ и Македоније у којима је Београд признао независност ове две бивше југословенске републике. Сличан приступ као тада ЕУ сада намеће и по питању КиМ.

Европска унија је мимо Резолуције 1244 на КиМ послала своју мисију ЕУЛЕКС¹⁰ иако Савет безбедности као једини орган надлежан за распоређивање међународних мисија никад о томе није донео никакву резолуцију.¹¹ Напротив, Савет безбедности је усвајањем *председничког саопштења*¹² примио к знању да је мисија ЕУЛЕКС послата на КиМ, али никад није потврдио нити афирмисао њен међународни мандат, јер председничка саопштења за разлику од резолуција **немају обавезујући карактер.**

3. Озбиљни пропусти приликом формулације питања поднетог Међународном суду правде о легалитету тзв. косовске декларације о независности

Српска дипломатија пропустила је 2010. године јединствену прилику да на највишем међународном нивоу, пред кључним правосудним органом УН добије по своје интересе повољну одлуку која би била чврст аргумент у даљој одбрани територијалног интегритета на КиМ. Пропуштена је прилика да се на нивоу судског тела УН оспори право косовских Албанаца на независност и потврди неспорно суверено право Србије над јужном покрајином.

Суштина проблема је била у томе да је због погрешне формулације питања које је поднела српска страна Суд одлучивао о легалности саме Декларације о независности као такве (декларације *per se*) уместо да одговори на јасно питање да ли Косово и Метохија као аутономна покрајина у саставу Србије има право на једнострано отцепљење односно да ли Албанци као национална мањина у Србији имају право на унилатералну сецесију и формирање сопствене и независне државе на српској територији.

¹⁰ Брисел тврди да тзв. *креативно (екстензивно)* тумачење Резолуције 1244 пружа основ за међународни легитимитет мисије ЕУЛЕКС. Такав став међутим није прихваћен од стране СБ УН јер нарушава принцип правне сигурности и предвидивости његових резолуција.

¹¹ Савет безбедности је према Резолуцији 1244 једини овлашћен да мења структуру и обим надлежности међународне мисије на Косову и Метохији.

¹² Председничко саопштење има природу необавезујуће препоруке. СБ је само упознао државе чланице УН са планом генералног секретара Бан Ки Муна од шест тачака у којем се јасно истиче да мисија ЕУ на КиМ не може да делује мимо Резолуције 12 44, да не може да преузима ингеренције УНМИК-а и да мора да задржи своју статусно неутралну позицију.

3. Бриселски дијалог – анализа последица и перспектива будућих преговора

Откако су марта 2011. године на основу поменуте Резолуције Генералне скупштине УН званично отпочели преговори о коначном статусу јужне покрајине под покровитељством Европске уније Србија је ушла у нову фазу даље деградације свог суверенитета на Косову и Метохији. Низом постигнутих усмених и писмених договора, најпре у оквиру техничког (трајао између 2011. и 2013. године) а после и у оквиру политичког „дијалога“¹³ Србија је ушла у процес постепеног укидања државних институција и свог развлашћивања на Косову и Метохији.

Током техничког дијалога између власти у Београду и самопроглашених институција у Приштини није био постигнут никакав писмени споразум. Сви закључци са састанака били су усмене природе, који су се тек накнадно прелили у унутрашњи правни поредак Републике Србије (путем уредби као подзаконских аката). Србија је усвојила неколико уредби и закључака Владе са циљем имплементације техничких преговора, пре свега оних који су се односили на матичне књиге, царински печат и катастар на Косову и Метохији, на признање универзитетских диплома и слободу кретања као и на регионално представљање и интегрисано управљање прелазима.

Сви поменути правни акти су према својој садржини, а последично томе и према свом поступку доношења у суштој супротности пре свега са важећим државним Уставом и обавезујућом Резолуцијом 12 44 као и са низом закона који су на снази у Републици Србији.

Први споразум о принципима нормализације односа између Владе Републике Србије и Привремених институција самоуправе у Приштини – тзв. Бриселски споразум парафиран у априлу 2013. године, означио је почетак прихватања тзв. косовских институција које су једнострано проглашене 2008. године.

1. Резултати имплементације постигнутих бриселских споразума:

- *Прихваћено је постојање Устава и закона тзв. Косова. Реч је о актима који по свом садржају и процедури усвајања противрече уставно-правном поретку Републике Србије.*

¹³ Са обзиром на институционалне, политичке и економске механизме притиска који европске институције кроз процес придруживања врше на Србију немогуће је говорити о дијалогу у правом смислу те речи већ о једносмерном процесу наметања политичких решења.

- *Бриселски договори означили су почетак гашења и повлачења институција државе Србије са Косова и Метохије.*
- *Приштина је добила отворена врата за улазак у међународне организације регионалног карактера и могућност да учествује на састанцима и заседањима тих међународних организација и користи своје „државне симболе“ – косовски грб и заставу¹⁴, док се представницима УНМИК-а пружа слобода да сами одлуче да ли ће присуствовати тим састанцима или не. То је у суштој супротности са Резолуцијом 12 44 која УНМИК-у налаже јасну обавезу да представља АП КиМ у односима са међународним телима јер се тиме на најбољи могући начин штити неповредивост суверенитета Србије.*
- *Постојећи српски судови и тужилаштва као и њихово особље интегрисани су у правосудни систем тзв. Косова.*
- *Као важећа на територији јужне српске покрајине призната су лична документа и универзитетске дипломе које издају тзв. косовске институције.*
- *Створени су услови за узурпацију државне имовине Републике Србије на КиМ од стране самопроглашених приштинских власти, што тзв. Косово користи како би присвојило комплетно власништво над српским стратешким ресурсима попут Трпче и Газивода.*

Процес бриселских преговора није био (нити ће икада бити) замишљен као прави дијалог у коме две стране компромисно долазе до обострано прихватљивог решења. Напротив, он је заснован као средство притисака на Србију да беспоговорно прихвати све једнострано наметнуте уступке у корист Албанаца, без икаквих гаранција за очување српских државних и националних интереса.

Досадашње искуство показује да пројекат „*независног Косова*“ има три кључне фазе: Прва је била припрема услова за једнострано проглашење независности. У другој фази вршени су различити притисци да Србија призна одређене атрибуте државности тзв. Косова. Трећа и завршна фаза је потпуна међународна афирмација тзв. косовске независности у којој се од Београда тражи да формално (де јуре) прихвати сецесију дела своје територије и да се одрекне свих обавезујућих аката који на унутрашњем и међународном нивоу гарантују његов суверенитет на Косову и Метохији (државни Устав и Резолуција 1244).

¹⁴ Резолуција 12 44 и на њеном основу донети Уставни оквир за привремену самоуправу предвиђају да ће Привремене институције самоуправе користити само оне симболе који су утврђени или који буду утврђени законодавством УНМИК-а. У ту сврху УНМИК је донео Административно наређење број 2003/15. Овај документ предвиђа симболе Привремених институција који одражавају статус КиМ као покрајине под управом УН а не као самосталне и независне државе.

У овој актуелној фази од Београда се тражи да се сагласи са уласком тзв. Косова у све међународне институције, а нарочито са њеним чланством у Уједињеним нацијама. **Према пракси међународног права сагласност матичне државе да део њене територије постане чланица Уједињених нација третира се једнако, односно има исту правну моћ као и де јуре, формално признање те територије¹⁵ као суверене државе. Реч је о конклюдентном, имплицитном формалном признању.¹⁶**

У ту сврху ЕУ би могла да се послужи тзв. *палестинским, украјинско-белоруским* или пак моделом „*две Немачке*“. Према првом моделу Приштина би, без изричитог српског признања, могла да добије столицу у УН са статусом **државе нечланице-посматрача**. Такав положај би јој по узору на Палестину пружио право да учествује у општим расправама органа УН, право да поставља процедурална питања, па чак и ограничену могућност учешћа њених представника у стручним телима Савета безбедности. Подсећамо да је захваљујући добијању оваквог статуса Палестина у врло кратком времену постала чланица разних агенција УН, УНЕСКО, Интерпола, као и уговорна страна Римског статута о оснивању Међународног кривичног суда. Слично може да се деси и са Приштином која би тако лако могла да уђе у све важније међународне институције, од Интерпола, па све до НАТО пакта. Још једна могућност за улазак тзв. Косоова у УН је већ поменути модел чланства Белорусије и Украјине. Ове две државе су још као саставни делови Совјетског савеза имале сопствену столицу у УН, иако су на папиру биле федералне јединице у оквиру СССР-а. Овде је важно истаћи улогу Резолуције 12 44 која представља препреку западним покровитељима тзв. косовске независности. Наиме, све док она постоји као важећи акт међународног права са највишим ауторитетом и обавезујућом природом тзв. Косово нема ни најмању могућност да добије столицу у УН. Једини начин да се то ипак деси је да се Србија сама одрекне гаранција које јој пружа Резолуција 12 44 у погледу заштите њеног суверенитета и територијалне целовитости.

Тзв. Косово могло би да испуни услов „државности“ тек када би се и сама матична држава, од које се оно одвојило, сагласила са тиме да га третира као државу. У случају да Србија призна Приштини право на учлањење у УН онда би и друге државе, вођене управо аргументом да је матична држава прихватила одвајање дела своје територије, гласале за пријем тзв. Косова у УН.

Треба истаћи и још једну опасност овог процеса. Русија и Кина никада не би прихватиле пријем Приштине у УН, јер су оне чврсто опредељене за поштовање Резолуције 12 44. Међутим, уколико би се сама Србија као титулар те резолуције

¹⁵ Важно је истаћи да је за разлику од фактичког, де факто признања формално, де јуре признање коначно и неопозиво.

¹⁶ Као пример такве праксе наводим Бангладеш који је успешно постао члан УН тек када се са тиме сагласила и његова некадашња матична држава – Пакистан.

одрекла њеног садржаја (што би се постигло признавањем права тзв. Косова на чланство у УН) онда би се створили и услови за промену ставова у самом Савету безбедности. Маневарски простор Москве и Пекинга био би знатно сужен, а српско признање међународног субјективитета тзв. Косову створило би услове за преиспитивање позиција Русије и Кине и отварање врата доношењу нове Резолуције, која би уважила ново стање на терену.

Треба напоменути и да је Резолуција 12 44 највећи браник стварању било какве оружане формације, тачније тзв. „војске Косова“. Резолуција 12 44 налаже јасну обавезу демилитаризације и распуштања ОВК као и „**свих других оружаних група косовских Албанаца**“. Уколико би дошло до укидања Резолуције 12 44 Приштина више не би имала ниједну препреку у намери да заокружи формирање својих оружаних снага. У том погледу посебну пажњу треба обратити и на покушаје појединих западних земаља са статусом сталних чланица СБ да у име Приштине на нивоу УН издејствују од Србије да се у оквиру постојећих седница СБ о ситуацију на КиМ сагласи са формирањем косовских оружаних снага. То би значило обезвређивање садржаја Резолуције 12 44, а учешће Србије у том сценарију њену сагласност да се изврши **де факто** ревизија овог међународног акта.

Тзв. Косову је сада потребно обезбедити пун међународни капацитет, признати својство пуноправног субјекта међународног права и легитимизовати његову „државност“ на највишем интернационалном нивоу – у систему Уједињених нација. Управо то ће бити и садржај наредног „Бриселског споразума“ који ће се у наредном периоду очигледно наћи на бриселском преговарачком столу пред српским државним руководством. Он би врло лако могао да поприми и формат већ поменутог **билатералног уговора о добросуседским односима и регионалној сарадњи** сходно члану 15 ССП између Србије и ЕУ. Веома је важно да српска дипломатија буде свесна начина реализације ових корака како би предузела адекватне мере у циљу њиховог сузбијања.

2. Дефинисање позиција Републике Србије према даљем току бриселског дијалога

Србија мора из дефетистичке и дефанзивне да пређе у офанзивну улогу и да у оквиру тренутно постојећег преговарачког процеса са Приштином пред ЕУ испостави своје захтеве чије испуњење сматра кључним за даљи наставак разговора. Важно је напоменути да упркос чињеници да Европска унија није објективан и неутралан медијатор у разговорима нити су постојећи преговори погодан оквир за остварење српских интереса није пожељно да Србија прибегава радикалним потезима који би нарушили њен међународни кредибилитет и пружили основ за даље притиске на нашу државу. **Неопходно је да у односу према преговорима у Бриселу Србија исцрпи све**

расположиве правне и политичке инструменте и да на тај начин терет одговорности пренесе на страну Брисела и Приштине. Сматрамо да управо због очувања своје међународне позиције и поверења које ужива код својих савезника на међународном нивоу, пре свега у оквиру СБ УН Србија треба најпре у оквиру постојећих бриселских преговора да постави црвене линије, тачније услове у складу са својим уставним поретком и државним и националним интересима. У том контексту се мора јасно ставити до знања да Привремене институције у Приштини¹⁷ до сада нису испуниле ниједан договор постигнут у оквиру бриселског процеса и као кључну ствар испоставити одређени дипломатски ултиматум о којем би у облику дипломатске ноте биле обавештене институције ЕУ, њене државе чланице и органи УН:

Република Србија истиче забринутост због некооперативности Приштине у реализацији договореног и истиче своју начелну спремност за наставак преговоре али уз следеће услове:

- **Да се о сваком споразуму постигнутом у Бриселу накнадно изјасни и Савет безбедности УН чије веће ангажовање по питању преговора је од стратешке важности за одбрану српског суверенитета у светлу све већих притисака појединих земаља на нашу државу;**
- **Да се формат и садржај преговора врате у оквире Резолуције 1244¹⁸;**
- **Да Приштина моментално покаже пуну кооперативност и спремност да формира Заједницу српских општина¹⁹ (у даљем тексту ЗСО) и Србима у јужној покрајини гарантује сва Уставом Србије загарантована права. То подразумева инсистирање Београда да поменута ЗСО буде компатибилна са Резолуцијом 1244. Србија може да прихвати само такву ЗСО која ће омогућити пуну заштиту права и положаја српског народа у оквиру суштинске аутономије АП КиМ, а не ЗСО као обичну невладину организацију, формирану према законима тзв. Косова без икакве самосталности и без самоуправних и извршних овлашћења;**

¹⁷ Изузетно је важно да Србија у својој дипломатској комуникацији користи термин „Привремене институције самоуправе у Приштини“ јер тиме показује своју приврженост Резолуцији 1244. Изрази попут „Косово, косовска Влада, косовски председник“ могу да створе утисак код других актера међународне заједнице да је Србија сагласна са институцијама које су нелегално формиране након 2008. године.

¹⁸ Ова мера подразумева обавезу Брисела да заузме улогу истински неутралног и објективног медијатора као и забрану свих споразума који би нарушавали Резолуцију 1244. У том светлу нарочито је важно истаћи забрану било каквих разговора о формирању тзв. војске Косова.

¹⁹

- **Да се отворе питање расветљавања судбине несталих Срба, питање заштите српске државне и друштвене имовине као и имовине СПЦ на КиМ и пруже конкретне и чврсте гаранције о повратку свих интерно расељених и прогнаних лица на своја огњишта;**

Србија мора да инсистира на томе да је у постојећим политичким преговорима Приштина грубо нарушила принцип *«добре вере»* јер до сада није учинила апсолутно ништа како би показала своју посвећеност политичким обавезама које је преузела у оквиру бриселског дијалога (ни после читавих пет година нису предузети кораци како би се створили услови за формирање **Заједнице српских општина као посебног облика територијалне аутономије српског народа у оквирима суштинске аутономије Косова и Метохије**). Потпуно је јасно да (нама ненаклоњен) део међународне заједнице неће прихватити наведене услове и неће дозволити повратак преговора пред СБ УН, нити ће Приштина пристати на јачање српског утицаја на КиМ чак ни кроз Заједницу српских општина. Али управо ће тај дипломатски маневар послужити као основ да Србија изађе из преговора под окриљем ЕУ. Он нашој држави неће само омогућити да обезбеди додатно време у процесу решавања питања КиМ, већ ће представљати чврст аргумент у прилог тези да су управо Брисел и Приштина ти који су због неспремности да уваже српске легитимне интересе допринели неуспеху и прекиду самих преговора због чега је наша држава приморана да тражи дугорочнија и одрживија решења за заштиту својих легитимних националних интереса. Када постане јасно да су Приштина односно Брисел одбили горе поменуте услове Србија мора да **изађе из бриселског дијалога и припреми предлог нове Резолуције** у којој од Генералне скупштине УН тражи **реактивацију преговора** са Приштином пред УН и у оквирима 12 44, уз контролу СБ УН.

Србија има пуно право да поступи на овај начин јер за њу Бриселски споразум није ваљан међународни уговор, већ споразум без правно обавезујућих последица, па према томе сви њени досадашњи уступци Приштини могу да буду и накнадно поништени и повучени. Неопходно је заузети став да је Бриселски споразум **политички акт** који на **међународном нивоу не може да обавезује** Републику Србију, јер он као такав није међународни уговор и не потпада под регулативу Бечке конвенције о уговорним односима између држава. Поменуто становиште је између осталог потврдио и највиши чувар уставности у Републици Србији, њен Уставни суд. Језик Бриселског споразума као и терминологија која се у њему користи нису правне категорије својствене правим међународним уговорима²⁰. Његове стране нису независне и суверене државе као субјекти међународног права већ тај статус припада једино Републици Србији, док представници Привремених институција у Приштини нити приликом његовог парафирања нити приликом било ког другог чина нису могле да уживају такав статус. То им непосредно

²⁰ На неуговорну (необавезујућу) природу Бриселског споразума указује и чињеница да он није потписан већ само парафиран.

о немогућава обавезујућа Резолуција 1244. Сама форма и процедура унутрашњег усвајања Бриселског споразума такође су атипичне и неуобичајене за праве међународне уговоре који према правилу стичу правну ваљаност тек када држава у складу са својим унутрашњим правним поретком изрази вољу да је они обавезују (поступак **унутрашње ратификације**). Република Србија у случају Бриселског споразума није прибегла законској форми ратификације већ је он прихваћен Закључком Владе и Одлуком Народне Скупштине. Према свом садржају Бриселски споразум не може на правно прихватљив начин да постане део унутрашњег права Србије²¹ јер су његове одредбе у суштој супротности са Уставом и Резолуцијом 1244. Ниједан писмени споразум (као што су то бриселски) или усмени договор²², ниједан акт ЕУ или једнострано усвојена одлука Привремених институција не може као таква да дерогира или на било који други начин замени Резолуцију 12 44.

Корак који би морао да уследи свему горе наведеном је поништавање свих оних унутрашњих правних прописа који су донети на основу антиуставних одредби Бриселског споразума. Тај споразум никада није био инкорпориран у домаћи правни поредак Србије према процедури прописаној Уставом и **Законом о закључивању и извршавању међународних уговора** па према томе не постоји правни основ за његову имплементацију. Република Србија је дужна да поменути став о политичкој (неправној) природи бриселских споразума истиче свуда и на сваком кораку. Од суштинске је важности да у даљем процесу преговора и у комуникацији са међународном заједницом државни званичници демонстрирају јасан и недвосмислен **став о непризнавању тзв. косовске независности** и да благовремено подносе **формалне протестне ноте** приликом сваког потеза Приштине којим се подривају надлежности мисије УНМИК и Резолуција 12 44. Такво деловање подразумева одржавање сталне комуникације са Саветом Безбедности и обавезу Србије да званично ургира код тог органа увек када оцени да поступци Привремених институција, УНМИК-а и КФОР-а превазилазе њихове Резолуцијом 12 44 прописане надлежности.

Србија мора активно да се заузме за **очување формата и интензитета редовних седница СБ о ситуацији на КиМ** и да у координисаном деловању са својим стратешким савезницима благовремено спречи сваки покушај њиховог укидања и ограничења обима надлежности међународног цивилног и безбедносног присуства у јужној покрајини. Управо наше инсистирање на тим седницама омогућава нам да фокус пажње УН усмеримо на КиМ, а отварање актуелних и кључних тема биће и пут ка враћању самих преговора пред УН.

²¹ Подсетимо да он као такав није никада званично ни објављен у Службеном гласнику Републике Србије што је основни предуслов за ступање на снагу правног акта опште природе.

²² Уколико приликом тумачења будућих споразума дође до несугласица око значења његових појединих одредби Србија мора у својим **интерпретативним изјавама** јасно да стави до знања да је за њу једино прихватљиво оно тумачење које је у складу са Уставом и Резолуцијом 12 44.

4. Геополитичке промене у свету и питање КиМ

Питање Косова и Метохије има и своју ширу, међународну димензију. Одбрана суверенитета и територијалне целовитости Србије немогућа је уколико процес решавања статуса јужне покрајине адекватно не уважи актуелну геополитичку ситуацију у свету и перспективе њених даљих токова. Од суштинске важности је да сваки даљи потез државе Србије по питању преговора око КиМ буде повучен у складу са темељитим и рационалним сагледавањем прилика у светској политици и тенденцијама њихових будућих промена.

1. Геостратешки значај Косова и Метохије

Косово и Метохија у свом стратешком смислу представљају средишњу тачку односно тзв. **геополитички стомак Балкана** богат огромним залихама рудних богатстава чија вредност се процењује на више хиљада милијарди америчких долара.²³ Територија јужне српске покрајине није само **ризница руда и минерала** који се експлоатишу за потребе америчке ратне машинерије и профита западних мултинационалних корпорација већ и **војно-логистичко упориште** (база Бондстил) и **важан транзитни пут** за ширење свог утицаја даље према Истоку.

Проблематика Косова и Метохије вишеструко се одражава на међународни поредак. Од форме и садржаја будућег дугорочног статуса јужне српске покрајине не зависи само питање очувања међународног система утемељеног на Повељи Уједињених нација и принципу суверене једнакости држава већ и питање регионалне и глобалне стабилности. Управо су принципи међународног права и безбедности били грубо нарушени противправном НАТО интервенцијом на СРЈ и насилним отимањем Косова и Метохије. Доктрина интервенционизма појединих западних земаља на челу са САД проузроковала је да се на Косову и Метохији девастира међународно право, а политика силе успостави као уобичајено средство комуникације у међународним односима.

Потребно је истаћи да Косово и Метохија нису једини пример сепаратизма. У Европи и свету постоји десетине кризних жаришта која само чекају да „косовски пример“ искористе као преседан како би прогласили своју независност (што потврђују и актуелна дешавања у Каталонији). Такав сценарио угрозио би међународни мир и свет гурнуо на ивицу нових

²³ Готово 60% целокупног рудног богатства које Република Србија поседује простире се управо на Косову и Метохији, а укупна вредност се процењује на минимум 1.000 милијарди долара. 2008. године београдски лист „Економист“ објавио је да одвајањем Косова и Метохије држава Србија губи најмање 85 милијарди евра, колико вреде резерве угља лигнита, али и 50 милиона тона цинка и олова, што вреди око осам милијарди евра и што су залихе које могу да буду експлоатисане у наредних 500 година.

глобалних сукоба. Због тога од начина коначног решења питања Косова и Метохије не зависи само **очување интегритета српске државе већ и будућност геополитичких токова на овим просторима и шире.**

Подсећамо да је Србија 1999. године, **упркос изузетно неповољним међународним околностима** постигла значајну дипломатску победу, успевајући да издејствује усвајање Резолуције 1244. Тај документ је изузетно важна правна и политичка заоставштина српске дипломатске борбе за очување КиМ и обавезује читаву међународну заједницу. Он је **потврда неоспоривог права Србије** на суверенитет над Косовом и Метохијом. Резолуција 1244 изражава **вољу и интерес светске заједнице**, укључујући и **вољу пет сталних чланица Савета безбедности**. Промена те воље могућа је само уколико сталне чланице консензусом донесу нову резолуцију, а спречавање таквог сценарија (који подразумева улазак Приштине у УН) и борба за постепени повратак државних институција са **коначним циљем обнове суверенитета** у јужној покрајини морају бити кључне ставке Србије у процесу решавања питања Косова и Метохије.

Неопходно је да српски предлог свеобухватног и дугорочног решења питања КиМ буде заснован на општеприхваћеним, универзалним међународним принципима, садржаним у обавезујућим актима Уједињених нација, а пре свега Савета безбедности као њиховог главног органа задуженог за очување међународног мира и безбедности. Како би тај процес био конципиран на један озбиљан и државотворан начин важно је најпре разумети природу великих промена до којих долази на међународној позорници и размотрити перспективе дипломатског деловања у таквим измењеним геополитичким околностима.

2. Прекомпозиција односа снага у свету

Рађање геостратешког кинеског пројекта „*Један појас, један пут*“ и рапидни привредни раст Пекинга, формирање БРИКС, ОДКБ и Евроазијске економске заједнице, јачање безбедносних капацитета Шангајске организације за сарадњу су догађаји који су означили процес обнове мултиполарности света.

Државе које поштују територијални интегритет Републике Србије, пре свих Кина, Русија и Индија, према **свим мерилима постају водеће економске велесиле, а за 15 година очекује се да ће Америка бити само једна од држава у врху светске економије**. Према последњем извештају америчког бизнис часописа „*Форбс*“ међу банкама са највећом активом у свету налазе се кинеске банке. Такође се износе очекивања да ће до 2020. године Кина бити водећа светска привреда, Индија на трећем месту, а Русија на петом, испред Немачке.

Иста тенденција раста може се уочити и на пољу војног буџета како појединих држава тако и новоформираних међународних безбедносних организација. Преглед трошкова између 1988. и 2015. године указује да је Кина, која је 1988. имала буџет као Шпанија, за 25 година претекла готово целу ЕУ. Русија је 1998. имала готово исти војни буџет као Турска, а сада је неупоредиво већи. Раст економске моћи узроковао је раст (државних) инвестиција у војни сектор. Земље које данас чине БРИКС 1998. године имале су у збиру 13,7% буџета НАТО пакта, а данас је та цифра чак 43,3%. Буџет Шангајске организације за сарадњу је са 7,5% достигао до више од 40% буџета НАТО. Неопходно је нагласити да **земље чланице БРИКС заједно чине преко 42% светског становништва и преко 22% светског БДП.**

У светлу геополитичких прилика овога времена морамо поменути и бобру сиријског народа који је у петогодишњем рату показао да је могуће, уз помоћ Руске Федерације, одговорити на тероризам и покушаје САД да од Сирије као државе направе још једну колонију на Блиском Истоку.

До крупних промена долази и у нашем непосредном окружењу. Резултати избора у Западној Европи показују да расте евроскептицизам, и да су партије које заговарају постојећи концепт (наднационалних) европских интеграција све више приморане да своје политичке програме усклађују са новим процесима у Европи. Европска унија тоне у све већу институционалну, економску и безбедносну кризу. Упоредо са јачањем незадовољства европских народа и све гласнијим захтевима за редефиницијом концепта европског повезивања смањиваће се и притисак ЕУ на Србију, а Брисел више неће имати толико ефикасне полуге моћи да би и даље могао једнострано да намеће политичка решења нашој држави.

Подсетимо такође и на све већу стагнацију признавања тзв. косовске државе. Тзв. Републику Косово нису признале неке од највећих и економско најважнијих земаља света попут Русије, Кине, Бразила, Индије, Јужне Африке (**све чланице БРИКС**), Венецуеле, Ирана, Мексика, Индонезије, Аргентине, Боливије, Белорусије, Израела, као ни пет чланица ЕУ (Шпанија, Словачка, Румунија, Грчка и Кипар). Земље попут Суринама, Сао Томе и Принципе и Гвинеје Бисао већ су повукле своју претходну одлуку о признању тзв. Републике Косово. Нарочито је важно обратити пажњу на приштинске покушаје манипулације и лажирања спискова земаља које су признале сецесију КиМ.

Недавно је утврђено да Нигерија, Оман, Уганда и Малдиви **никада нису ни признали тзв. Косово**, како је Приштина својевремено тврдила. За последње четири године тзв. независност Косова је признало само шест држава, од тога у последње три године само две. Од тих шест држава три су готово једва уочљиве на карти света, или имају изразито мали број становника и готово да не учествују у међународним токовима, (Тонга 103.000 становника, Соломонска острва 580.000, Лесото 2.074.000).

Све ово указује управо на чињеницу да је процес признавања заустављен, а у многим државама се говори и о намерама да се признање повуче или макар да се прекину дипломатски односи са Приштином. Пример су Чешка, чији је председник Милош Земан одбио да акредитује амбасадора на КиМ, као и Аустрија где се у власт очекује улазак партије која има јасан став подршке територијалној целовитости Републике Србије. Државе које су највећи покровитељи косовске независности више немају широм отворена врата да диригују решавање спорова на кризним жариштима у свету. Сада је у томе као и у будућем току геополитичких процеса незаобилазан глас Индије, Русије, Кине, Бразила и осталих земаља, међу којима Србија има много искрених и традиционалних пријатеља. Несумњиво привредно, финансијско, технолошко и војно-безбедносно јачање ових земаља итекако се одражава у њиховом повећаном политичком (и дипломатском) утицају у међународним односима. Што је тај утицај већи то је мањи маневарски простор Америке и ЕУ за уцене и притиске на Србију. Овакав развој догађаја више је него јасан доказ да геополитичка слика света није константа, већ се она мења из дана у дан.

У околностима великих геополитичких промена Србија не само да не треба, она нипошто не сме да жури и да убрзава процесе од којих зависи заштита њених стратешких државних и националних интереса. Свако исхитрено решење у таквим околностима одговара онима чија моћ у свету рапидно пада, па су због тога приморани да све важније геополитичке процесе што пре приводе крају. Србији прекомпозиција односа у свету иде увелико на руку. **На међународној сцени јачају силе чији се поглед на политичку карту Балкана поклапа са нашим интересима, чија политика на међународном нивоу почива на принципима суверенитета и неповредивости територијалног интегритета држава.** Чињеница је да Балкан тренутно није међу првим приоритетима америчке спољне политике, што додатно оставља простор за конкретније потезе Београда. Србија коначно има шансу да на међународном пољу отвара питања од кључног државног и националног значаја међу којима Косово и Метохија морају да заузму прво место. За Србију је најважније да избегава *“трајна решења“* која тренутно стање намеће, и да стрпљиво чека настапање повољнијих међународних и геополитичких околности.

Предлажемо активно дипломатско деловање и предузимање читавог низа мера на економском, безбедносном и правном пољу и стварање услова да на највишим међународним инстанцама, нарочито у оквиру УН, Србија уз подршку својих савезника покреће иницијативе које ће штитити и промовисати њене националне интересе. Време је да Србија искористи увећани маневарски простор и у наредним разговорима **ојача своју преговарачку позицију.**

Једини реални гарант опстанка тзв. Косова је постојање америчке интервенционистичке политике. Са слабљењем њеног интензитета нестаће и темељи илегалне косовске псеудодржаве. То значи да није питање да ли ће се Србији пружити шанса да обнови свој територијални интегритет, него када ће се то догодити. Неопходно је да се држава Србија ослободи заблуде да је наметнуто стање на КиМ коначно и непромењиво.

5. Безбедносни аспект српског питања на Косову и Метохији

Безбедност је једна од кључних претпоставки политичке, економске и шире геостратешке стабилности једне државе. Очување националне безбедности и сигурности грађана мора бити циљ сваке суверене и одговорне власти. Ситуација на КиМ је свакако највећи безбедносни изазов за Републику Србију који носи опасност од даљег територијалног распрачавања и сужавања српског етничког простора, као и од изложености српског и другог неалбанског становништва новим таласима етничког чишћења. Примарни задатак је правилно и темељно сагледавање актуелне безбедносне ситуације у држави и региону.

1. Великоалбански експанзионизам као безбедносни изазов Балкана

Великоалбански експанзионизам је основна безбедносна претња по Републику Србију и регионалну стабилност. Неопходно је да се Београд без илузија суочи са овом констатацијом и да у складу са њом развија своју стратегију одбране, безбедности, међународне и регионалне политике. Како би се овај безбедносни проблем боље схватио, потребно је дати кратак историјски преглед његовог настанка и развоја.

Експанзионистичке тежње албанског становништва први пут су јасно дефинисане 1878. године када је одржана Прва призренска лига. Њу је одликовао изразити антисловенски и антихеленски карактер, спремност да води верски рат против словенских и православних народа и да у њему има водећу улогу као последња одбрана Османског царства у Европи. Ове тежње касније су стимулисане од стране великих сила, пре свега Аустроугарске, Немачке и Велике Британије. Током Другог светског рата, интензивним радом немачке војне обавештајне службе Абвер, дефинитивно је формиран албански национализам као офанзивни политички пројекат намењен пре свега сламању српских геополитичких пројекција у региону.

Од Другог светског рата, па све до распада СФРЈ, албански национализам је бујао управо на просторима КиМ, и то услед благонаклоног става дела комунистичких југословенских власти које су у њему виделе противтежу наводном „српском хегемонизму“. Са окончањем Хладног рата, и наступањем униполарног светског поретка, Вашингтон је у великоалбанском иредентизму уочио користан алат за остварење раније наведених геополитичких интереса. Директном и обимном подршком албанским експанзионистичким захтевима, која је кулминирала војном агресијом НАТО против СРЈ, САД су охрабриле албански национализам преко сваке могуће мере. Косово је фактички

узурпирано, а бандама албанских терориста и вандала је било допуштено да изврше етничко чишћење српског становништва и униште велики део српске културно-историјске баштине на овим просторима.

Само током прве три године од доласка КФОР-а, на територији Косова и Метохије регистровано је 5.782 напада на Србе у којима је убијено 978 особа. Протерано је 238.000 Срба и око 100 других неалбанаца. У међувремену, необуздани албански експанзионизам изазвао је ратни сукоб у Македонији и оружану побуну на југу централне Србије, у општинама Прешево, Бујановац и Медвеђа.

У мартовском погрому 2004. године албански екстремисти протерали су најмање 4.000 Срба, запалили 35 православних цркава и манастира, уништили и демолирали око 930 српских домова. Током погрома убијено је 28 људи, а према сведочењу чешких војника КФОР-а, албански екстремисти су вадили ковчеге из гробова, растурали кости и ломили надгробне споменике.

Ако сагледамо актуелне прилике, можемо закључити да је формирање Велике Албаније циљ званичне политике у Тирани. То показује не само високи степен политичке, безбедносне и економске интеграције Албаније и тзв. Косова, и координација албанских партија у Македонији од стране матице, већ и оснивање **Асоцијације етничких албанских локалних самоуправа са територија Албаније, Македоније, Црне Горе и Србије** (Приштина и Прешево), симболично на 104. годишњицу од проглашења независности Албаније.

Албанци су формирање тзв. Косова под окриљем НАТО пакта схватили као први корак у реализацији концепта Велике Албаније. Консолидовањем својих позиција на Косову и Метохији, албански иредентизам окренуо се и Македонији где је *(хибридним приступом, у којем су комбиноване методе обојене револуције, информативно-пропагандног обрађивања јавности и латентних претњи оружаним сукобом)* изазвана смена власти чиме је отворен простор за институционалну албанизацију Македоније и њено фактичко интегрисање у блок албанских државних пројеката. На тај начин се југ централне Србије, односно Пчињски округ, нашао у изузетно неповољној геостратешкој и безбедносној позицији у којој није више изложен притиску албанског експанзионизма само са Косова и Метохије, него и са југа, из албанизоване Македоније.

Такво стање, у комбинацији са привредном девастацијом овог округа и последичном депопулацијом српског становништва, могло би у релативно кратком року да угрози територијални интегритет Србије и на овим просторима, што би са геополитичке тачке гледишта био фатални губитак којим би Србија била одсечена од вардарског комуникацијског правца и везе са Егејским морем.

2. Великоалбанске претензије на Топлички и Пчињски округ

Великоалбански пројекат се не зауставља на отимању Косова и Метохије. Савремени концепт Велике Албаније превазилази територијалне претензије остварене у фашистичкој Великој Албанији из периода Другог светског рата, па се тако он данас простире до Власотинца, Ниша и Рашке, а у своје оквире укључује Врање, Лесковац, Куршумлију, Прокупље, Сјеницу и друге градове централне Србије. То значи да би након заокруживања тзв. косовске државности, великоалбански фактор ушао у следећу фазу распрачавања Србије, и то дестабилизацијом прилика у Пчињском, Јабланичком, Топличком, Расинском и Рашком округу.

Иако ово може деловати као нереална претња, не треба заборавити да је такав утисак био и поводом албанских претензија на Косово и Метохију пре пола века. Дугорочно и систематско офанзивно деловање албанског фактора према поменутиим окрузима централне Србије чини опасност од даљих територијалних губитака сасвим реалном. У томе је, поред Пчињског округа у коме су сепаратистичке тежње локалних Албанаца из Прешева и Бујановца нескривене, нарочито угрожен и Топлички округ, који је, између осталог, важан и због тога што њиме пролази Коридор 10.

Наиме, у Топличком округу густина насељености износи око 40 становника по квадратном километру, док је са друге стране административне линије, на простору наше јужне покрајине, насељеност готово два пута већа (претежно етничким Албанцима). Ако узмемо у обзир и одређене пољопривредне и индустријске потенцијале ове регије, можемо закључити да постоји реална опасност од миграција косовских Албанаца у овај део Србије чиме би се брзо променила његова етничка слика. Осим тога, како је просечни БДП становника Топличког округа дупло мањи од националног просека (али и даље већи од оног на КиМ), тренд депопулације српског становништва увелико погађа ове просторе. Уколико албански фактор успе да у значајнијој мери насели Топлички округ, проблематизоваће се геополитички положај Ниша са околином, а са тим и целокупног јужног дела Србије. Без адекватне државне интервенције, овај регион би могао да постане ново „Косово“.

Ако сагледамо ситуацију у Врањској котлини, коју албански експанзионисти тенденциозно називају „Прешевска долина“, морамо имати у виду да у свим варијантама великоалбанског пројекта Бујановац и Прешево се посматрају као саставни делови тзв. „Великог Косова“, које је према тим пројекцијама саставни део тзв. „Велике Албаније“. Приметно је да Албанци у овој области показују све интензивније негирање припадности српској држави и све гласнију жељу за интернационализацијом питања њиховог статуса, у чему им нескривено помаже Албанија. Осим што локални политички лидери неретко иступају са провокативним изјавама у којим јавно заступају сепаратистичке ставове, све чешћи су и дипломатски скандали у којим званичници Албаније долазе у посете овим

општинама мимо дипломатског протокола и у маниру у којем се отворено игнорише српски државни суверенитет над овим областима. Посебно је изражена намера албанског фактора да створи вештачку симетрију између положаја Срба на Косову и Метохији и Албанаца у Врањској котлини и тиме уврсти питање положаја југа централне Србије у тематски опсег Бриселског дијалога Београда и Приштине.

Нарочити безбедносни проблем у овој регији представљају илегални преласци административне линије која раздваја Косово и Метохију од централне Србије. Ово се показало посебно опасним због ширења терористичких активности са Косова и Метохије на централну Србију. Тако је у периоду 1999/2000. формирана терористичка „Ослободилачка војска Прешева, Бујановца и Медвеђе“ (ОВПБМ) која се у сваком погледу ослањала на подршку косовске ОВК, али и појединих спољних фактора, што је иницирало оружани сукоб који је трајао до 1. јуна 2001. Од тог времена, повратком српске војске и полиције у Копнену зону безбедности (КЗБ), успостављено је снажно безбедносно присуство српских државних органа у области око Бујановца и Прешева, али изазови и даље постоје.

Наведена ситуација као основну безбедносну претњу намеће опасност од тзв. „конфликта ниског интензитета“ који би могао да ескалира и тако погорша српске позиције за одбрану интереса на Косову и Метохији. Овај конфликт се може јавити у неколико облика. Најпре, могуће је појављивање мањих терористичких група сачињених од локалних албанских екстремиста које би нападима на полицију и локално српско становништво настојале да међу својим сународницима обнове сентимент „обрачунавања“ са Србијом и скрену пажњу међународне јавности на захтеве Албанаца на југу Србије. Саме по себи, овакве групе не би имале капацитет да значајније угрозе безбедност Србије и њен територијални интегритет, али би у случају ескалације (нпр. увлачењем српских снага безбедности у урбане борбе попут оних које су се одиграле у Куманову маја 2015.) или ширег укључивања албанског становништва у борбена дејства ситуација могла да се драматично погорша.

Други облик конфликта ниског интензитета би подразумевао упад једне или више обучених и опремљених терористичких група са територије Косова и Метохије, било преко тешко проходних шумских делова административне линије, било кроз Велики Трновац који услед одсуства српских снага безбедности лако може да постане „тајни пролаз“ за албанске оружане групе са КиМ. У овом случају, у зависности од величине и броја оружаних група, конфликт би у старту попримио озбиљнија обележја и вероватно би се по „кумановском рецепту“ релативно брзо претворио у уличне борбе по местима која су претежно насељена Албанцима. У овом случају би вероватно дошло и до угрожавања, ако не и комплетног прекида саобраћаја дуж Коридора 10, што би имало негативне ефекте на српску економију и повећало би опасност од мешања међународног фактора у решавање конфликта. Албанска политичка елита би настојала да било какву интервенцију српских снага безбедности прикаже као „терор над албанским становништвом“ (у чему би и

најмањи случајеви колатералне штете послужили као аргумент за ову тврдњу), а уколико би изостало брзо решавање кризе, опасност од интернационализације питања статуса области око Бујановца и Прешева постала би сасвим реална.

Трећи и најопаснији облик конфликта у овој регији би превазилазио димензије класичног сукоба ниског интензитета и био би резултат упада диверзантских одреда тзв. „Косовских безбедносних снага“ (КБС). Овде је важно разјаснити да су тзв. Косовске безбедносне снаге озбиљно милитаризована формација која суштински функционише као војска самопроглашених институција у Приштини на Косову и Метохији, без обзира на то да ли се формално називају војском или не. Њену срж чини Бригада за брзо реаговање која званично броји око 1.100 припадника распоређених у три батаљона. Припадници ове формације обучени су за специјалне и диверзантске операције, дубинска извиђања и деловање иза непријатељских линија. Имају изграђену интероперабилност са водећим чланицама НАТО пакта и примењују стандарде ове алијансе. Постојање такве формације на Косову и Метохији имплицира да би она лако могла да постане средство за реализацију великоалбанског пројекта. Широј јавности мање познате информације о опремању ових снага офанзивним савременим оружјем намећу и одређене закључке о будућим плановима албанског сепаратистичког руководства.

Могући сценарио који ћемо овде изнети са циљем да упозоримо на изазове, ризике и претње полази од тога да би сепаратистички органи косовских Албанаца донели одлуку да на југу Србије отпочну оружани сукоб у циљу присвајања делова територије Пчињског и Топличког округа чиме би стекли услове за приморавање Србије на прихватање тзв. косовске независности. Њихова стратегија била би осмишљена као остваривање рапидне доминације над српским снагама употребом асиметричног приступа уз брзо окончање ратних дејстава интервенцијом иностраног мировног фактора наклоњеног албанским интересима. У томе би одреди Бригаде за брзо реаговање КБС имали кључну улогу. Њихов први задатак био би да се инфилтрирају у позадину српских снага безбедности стационираних у Копненој зони безбедности и отпочну серију разноврсних диверзија којим би: 1) иницирали ширу оружану побуну локалног албанског становништва, 2) умањили оперативне капацитете српских снага безбедности у КЗБ и 3) отворили простор за несметан упад додатних снага са Косова и Метохије.

Уобичајена перцепција српских војних аналитичара поводом евентуалних опасности од косовских војно-безбедносних формација попут КБС-а полази од тога да ова оружана снага не би могла да се носи са Војском Србије због одсуства тешког наоружања попут оклопне технике, артиљерије и авијације. То је међутим површан поглед на проблем. Наиме, диверзантски одреди КБС-а би лако могли да буду наоружани изразито ефикасним пешадијским противоклопним системима на чијој набавци интензивно раде. Евентуални колапс прве и друге линије одбране који би употреба поменутих противоклопних ракетних система изазвала у области Бујановца и Прешева морао би да се надомести мобилизацијом

регрутног састава Војске Србије, што би вероватно наишло на отпор једног дела домаће јавности.

Поред ових оружаних, односно насилних сценарија угрожавања територијалног интегритета јужне Србије, потребно је размотрити и оне ненасилне који су тренутно можда и извеснији. Ту спадају различите акције бојкота српске државе од стране албанске заједнице као што су бојкоти пописа, избора, државних органа и функционера, протести, изјаве званичника којим се тестира спремност српске државе да реагује на сепаратистичке провокације, формирање паралелних институција, подизање непримерених споменика, истицање непримерених симбола, илегално преименовање јавних површина, маршеви, параде, верске процесације, итд. Као посебно опасне треба издвојити покушаје ненасилне интернационализације питања статуса бујановачко-прешевске области кроз прављење лажних симетрија са положајем косовских Срба и настојање да се ово питање угради на дневни ред бриселског дијалога Београда и Приштине. Иако ненасилне, ове методе одржавају тензију између Београда и бујановачко-прешевске области, нарушавају ауторитет Србије и стимулишу сепаратистичке тенденције у албанској, па и другим мањинским заједницама у Србији.

3. Безбедносни изазови на Косову и Метохији

Коначно, иако Србија тренутно нема ефективну контролу над догађањима на Косову и Метохији, важно је споменути и безбедносне изазове у самој покрајини. Наиме, на КиМ живи преко 150.000 Срба распоређених у геостратешки повољном северном делу покрајине, али и геостратешки неповољно лоцираним и потпуно одсеченим енклавама попут Штрпца, Ораховца, Гораждевца, Осојана, Сиге, Белог Поља и других. Косовски Албанци гаје нескривену жељу да покрајину етнички очисте и од ових преосталих Срба, при чему су посебно угрожени Срби у енклавама, који се неретко у изјавама представника сепаратистичких власти користе као таоци за потребе притисака на Србију. Евентуални потпуни нестанак српског становништва из северних делова покрајине, осим што би довео до нове хуманитарне катастрофе и избегличког таласа, отворио би простор и за распламсавање сепаратистичког пожара у Рашкој области (што би искомпликовало и прилике у БиХ) и бујановачко-прешевској области. Потискивањем Србије из ових простора који је повезују са Црном Гором и Македонијом, те комуникационим правцима са јадранском и егејском акваторијом, Србија би се нашла у дубокој континенталној изолацији која би значила немогућност заштите било ког националног интереса.

За остварење свих наведених амбиција, албански фактор ће сасвим сигурно користити своју сепаратистичку псеудодржаву створену на територији Косова и Метохије као одскочну даску за даље продоре. При томе је веома опасна тенденција формалног

преквалификавања тзв. „Косовских безбедносних снага“ у тзв. „Војску Косова“, чиме би сепаратисано Косово стекло још један формални услов за улазак у НАТО, што је нескривена амбиција сепаратистичких властодржаца у Приштини. Евентуалним пријемом тзв. „Републике Косово“ у НАТО сепаратизам би у нашој јужној покрајини постао заштићен чланом 5 повеље Северноатлантског пакта којим се напад на једну чланицу сматра нападом на све чланице савеза.

Поред интеграције у НАТО пакт, албански фактор своје међународне позиције покушава да ојача и пријемом сепаратисаног Косова у Уједињене Нације и друге међународне институције (Унеско, Интерпол, међународне спортске институције, итд). Улазак тзв. Косова у Интерпол створио би простор за произвољни прогон Срба по потерницама које би у складу са својим интересима расписивали органи сепаратистичке косовске полиције.

На Косову и Метохији бројне распуштене терористичке формације данас делују као криминалне групе које се баве шверцом наркотика, оружја, људи и органа. Поред њих присутне су и екстремистичке и религијске групе које су због политичке и економске нестабилности и превирања погодне за регрутовање терориста. Посебан изазов у будућности на простору Републике Србије, али и бившим југословенским републикама би могао да представља проблем повратка исламских екстремиста тј. бораца повратника са простора Балкана који су учествовали у ратним дејствима и терористичким акцијама у Ираку, Либији, Сирији и другим исламским државама, а чији би повратак могао да представља додатни безбедносни ризик по Републику Србију али и целу Европу.

Све наведене безбедносне претње угрожавају Републику Србију, њене грађане и српски народ у димензијама које су неприхватљиве. Пут решавања ових претњи не налази се међутим у једностраним позивима на помирење и толеранцију – албанска страна ће их само доживљавати као слабост и сигнал за још агресивнији наступ – него у одлучном, свеобухватном и бескомпромисном отпору великоалбанском експанзионизму.

Сузбијање великоалбанских претензија мора постати основа читаве српске геополитичке стратегије на њеном јужном вектору.

6. Мере за обнову суверенитета Србије на КиМ

Предочена анализа сложености ситуације на КиМ намеће закључак да процес обнове суверенитета Србије у јужној покрајини захтева дугорочно планирање и примену краткорочних, средњорочних и дугорочних мера.

Ово поглавље бави се низом корака које је потребно предузети како би се кренуло у остварење **стратешког државног и националног** циља Републике Србије – **обнове суверенитета** у јужној покрајини и повратак Косова и Метохије под српску јурисдикцију.

У сврху остварења поменутог циља неопходно је да Република Србија јасно дефинише своје будуће унутрашње и спољашње политичко деловање. Тај подухват мора најпре да се одрази у предузимању потеза који ће бити усмерени у блокаду даљих покушаја међународне афирмације тзв. косовске независности и спречавање заокруживања његове квазидржавности, као и стварање таквих предуслова који ће нашој држави омогућити да крене у постепено оживљавање својих ингеренција на подручју Косова и Метохије.

Поменуто деловање мора да се спроводи **истовремено** на оба нивоа државне политике, на пољу унутрашње и пољу спољне политике. На плану интерног деловања неопходно је кренути у **систематско јачање унутрашњих капацитета** што подразумева читав низ конкретних економских, безбедносних, војно-одбрамбених, логистичких, пропагандних и културних мера са циљем да се целокупан државни апарат, његови органи и друштвене институције оспособе за учешће у процесу реинтеграције Косова и Метохије у српски уставно-правни поредак.

На међународном плану политика активног деловања подразумева покретање једне **свеобухватне, кохерентне, систематске и државотворне дипломатске офанзиве**. Њена сврха мора да буде стицање одређеног **статуса стратешке аутономије**²⁴ у међународним односима који ће Републици Србији омогућити да обустави даље урушавање суверенитета, сачува свој територијални интегритет и афирмише неповредивост државних граница.

Циљ политике одуговлачења са преговорима мора да буде куповина времена како би Србија својим конкретним потезима према Косову и Метохији активно утицала да се ситуација на терену постепено мења у њену корист. Опиљивом и реалном контролом прилика у јужној покрајини наша држава ће јачати своју преговарачку позицију што ће јој омогућити да у повољном тренутку наметне решења која ће бити у њеном државном и националном интересу.

²⁴ Појам стратешке аутономије подразумева такву позицију у (мултиполарном) систему међународних односа која држави омогућава вођење једне самосталне спољне политике. У случају Србије стратешка аутономија подразумева (већу) независност од ЕУ и НАТО пакта у процесу доношења важних државних и националних одлука.

Сваки од предлога могао би да се детаљно елаборира у засебним студијама, међутим за овај рад довољно је навести преглед најхитнијих мера за изградњу друштвене кохезије у одбрани територијалне целовитости земље. Ова кохезија потребна је за неометано спровођење офанзивних мера активног сузбијања албанског сепаратизма на Косову и Метохији.

У складу са већ поменутиим принципом о комплементарности унутрашње и спољашње политике за очување Косова и Метохије наводимо следеће мере:

- **Усвајање Националне стратегије за Косово и Метохију** - као полазну меру треба истаћи израду *Националне стратегије за Косово и Метохију* која мора да буде предложена на усвајање Народној Скупштини. Национални парламент би обавезујућом Резолуцијом потврдио такву стратегију и одредио кључне смернице и "*црвене линије*" у преговорима чиме би обавезао извршну грану власти да их поштује. У циљу њене израде држава мора да сазове тим угледних домаћих и међународних правних стручњака од великог стручног искуства и професионалног кредибилитета. Национална стратегија за одбрану и очување КиМ заснивала би се на државном Уставу као највишем правном акту унутрашњег права, на Повељи УН и општеприхваћеним принципима међународног обичајног права, као и на обавезујућој Резолуцији 12 44 који би морали да буду и полазна тачка свих даљих преговора.²⁵
- **Афирмација Резолуције 12 44 као преговарачког темеља** - Од стратешке је важности да Република Србија на сваком кораку и у свакој прилици *истиче своју приврженост поштовању државног Устава и Резолуције 12 44*. Таква дипломатска стратегија подразумева инсистирање наше државе на укључивању Резолуције 1244 у све будуће преговоре и на томе да њене гаранције о очувању српског суверенитета и неповредивости државних граница буду обавезан део сваког будућег споразума између централних власти у Београду и Привремених институција самоуправе у Приштини. Приликом горе наведених потеза Србија мора (и има свако право) да се позива на оне делове **Саветодавног мишљења**

²⁵ Република Србија има уставну дужност да донесе Закон о суштинској аутономији Косова и Метохије чија решења ће се заснивати на Уставу, Резолуцији 12 44 и Резолуцији Народне скупштине којом је усвојена Национална стратегија за Косово и Метохију. Закон о суштинској аутономији ће уважити и закључке политичких преговора са Приштином у оној мери у којој су они складни са горе истакнутим принципима. Суштинска аутономија је једино прихватљиво решење за српску страну, а једини предмет преговора може да буде само прецизнија конкретизација функционисања суштинске аутономије односно начин на који ће се формирати нови органи покрајинске аутономије и начин на који ће преузети своје аутономне надлежности.

Међународног суда правде о косовској декларацији независности у којима се потврђује **обавезујућа природа** Резолуције 12 44.

Своју борбу за реафирмацију Резолуције 1244 (а тиме и свог присуства на КиМ) Србија мора да заснива на следећим аргументима.

- Према Резолуцији 12 44²⁶ једини носилац суверенитета на КиМ остаје Србија као међународно призната држава, док органи међународног присуства у име Србије врше власт и до постизања споразума о суштинској аутономији обављају послове привремене самоуправе на КиМ. То подразумева право Србије да и даље брине о том делу своје територије, право да **мирним** (ненасилним) средствима **пружа подршку српском народу и помаже његов опстанак у јужној покрајини.**²⁷
- Србија мора у својој аргументацији јасно да дефинише **значење** односно стратешки смисао Резолуције 1244. У том погледу треба истаћи да је сврха тог документа била прекид оружаних сукоба, успостављање безбедности за све становнике КиМ и стварање оквира за будуће мирне преговоре, а никако не свеобухватно развлашћивање Србије. Међутим, наведено нипошто не подразумева пасивност Србије у случају да самопроглашене институције у Приштини формирањем својих оружаних снага или било којим другим актом створе реалну опасност од насиља и етничког чишћења преосталих Срба, а снаге међународног присуства не буду у стању да пруже адекватан одговор у циљу заштите безбедности српског народа. Заузети се мора недвосмислен став да се Резолуција 1244 не може тумачити на начин да Србији у случају таквих околности одузима право да војно заштити своје интересе и свој народ у покрајини.²⁸ Треба имати у виду да је Резолуција 12 44 згодан алат за саботажу тзв. косовске државности, али не сме бити циљ сама по себи – циљ је пуна обнова српског територијалног интегритета.

²⁶ Поред **преамбуле** Резолуције 1244 и њеног **Анекса 2** неповредивост територијалног интегритета Републике Србије гарантују **Повеља Уједињених нација** као и **Хелсиншки завршни акт**.

²⁷ За Србе на КиМ, нарочито за оне на северу покрајине, изузетно је важно да држава Србија сачува своје присуство кроз постојећи систем здравствених, просветних и социјалних услуга док је на дужи рок неопходно обновити функционисање и осталих државних институција.

²⁸ У том случају наша држава могла би да се позове на међународноправни принцип „самопомоћи“ односно „самоодбране“ јер пракса међународног права допушта његову употребу и према недржавним ентитетима.

- Србија мора да истакне чињеницу да Резолуција 1244²⁹ предвиђа и континуитет њеног уставно-правног поретка у јужној покрајини.³⁰ Право садржано у уредбама УНМИК-а у великом делу се заправо позива на (односно инкорпорира) постојеће српске прописе.³¹ Привремене институције самоуправе позване су да делују према прописима донетим у горе поменутом оквиру, а не према законима тзв. косовске државе. Такав закључак произилази из самог текста и смисла (*ratio*) Резолуције 1244 који показују да је циљ СБ УН био **очување суверенитета Србије**. Уколико би намера Савета безбедности била да се на подручју јужне српске покрајине успостави нова државна власт са сопственим суверенитетом Резолуција 1244 не би позивала на поштовање територијалне целовитости Србије и не би допуштала даљу примену српских прописа већ би предвидела доношење нових косовских (државних) закона.
- Горе наведена мера подразумева и обавезу државних органа Србије да све једностране акте самопроглашених институција у Приштини који излазе из оквира Резолуције 12 44 прогласе ништавним и неважећим.³² Србија мора да заузме становиште да се након једностраног проглашења независности јужна српска покрајина налази под окупацијом и да за њу акти издати од стране институција у Приштини не могу да буду правно релевантни. Прихватање таквих аката од стране српског народа на КиМ је разумљиво и

²⁹ Континуитет гарантује и на основу Резолуције 1244 донети Уставни оквир за привремену самоуправу на КиМ. Према његовим одредбама коначну одлуку о доношењу прописа на КиМ има шеф УНМИК-а. Он је у обавези да поништи сваки акт Привремених институција у Приштини који нарушава Резолуцију 1244.

³⁰ Обнова државних институција Србије и њихово деловање према српским законима од стратешке је важности за очување КиМ јер су управо закони и њихово спровођење одраз државног суверенитета и доказ да држава Србија на Косову и Метохији и даље постоји.

³¹ Као пример наведимо **Уредбу 1999/1 (као и Уредбу 1991/24)** које је усвојио шеф УНМИК-а и у којима се као меродавно и релевантно право на Косову и Метохији (поред аката које издају органи УНМИК-а) наводе правни прописи који су на подручју јужне српске покрајине важили на дан 24. марта 1999. године (под условом да су у складу са општеприхваћеним међународним стандардима заштите људских и мањинских права и да нису дискриминаторне природе). Са обзиром на чињеницу да поменути критеријум испуњава велики део прописа који су усвојили органи Савезне Републике Југославије нема сумње да је намера била да се осигура континуитет српског правног поретка на Косову и Метохији.

³² Такву природу имају сви акти тзв. косовских институција усвојени на дан 17. фебруара 2008. године и надаље.

оправдано разлозима егзистенцијалне природе³³ док држава Србија ни у ком облику не сме да их прихвати као легитимне и правно важеће документе.

- Република Србија мора јасно да стави до знања да под термином "*коначни статус Косова и Метохије*" подразумева искључиво оно решење које је у складу са државним Уставом и обавезујућом Резолуцијом 12 44. Државни званичници Србије су дужни да приликом наступања у међународним односима недвосмислено истичу како Резолуција ни у ком погледу не допушта доношење било каквих једностраних аката о независности и да се том приликом позивају на њено тумачење потврђено од стране Међународног суда правде у Хагу.

О таквом јасно обликованом ставу и усвојеним решењима у Националној стратегији Србија мора да обавести институције ЕУ и да им дипломатским путем поручи да су даљи преговори под њеним покровитељством могући уколико се испоштују услови српске стране³⁴ (изнети у **Поглављу 3** ове платформе: *Бриселски дијалог – анализа последица и перспектива будућих преговора*).

Уколико званични Брисел не буде спреман да прихвати српске захтеве и да преговарачки процес са нашом државом води на принципима равноправности и поштовања српског суверенитета Република Србија мора бити спремна да примени следећи алтернативни план.

- **Повратак преговора под окриље Уједињених нација** – Суштина ове мере је у подношењу предлога нове Резолуције Генералној скупштини Уједињених нација³⁵

³³ Живећи у окупационим условима где му је отпор сужен на минимум односно фактички немогућ српски народ је ради свог опстанка приморан да поступа према тзв. косовским законима и учествује у тзв. косовским органима. То наравно ни у ком погледу не подразумева прихватање таквих закона и таквих органа као легитимних од стране српске државе. Она је дужна да води политику која ће омогућити повратак српских институција и српског законодавства на Косово и Метохију.

³⁴ **Српски услови:** 1.) *Да се о сваком споразуму постигнутом у Бриселу накнадно изјасни и Савет безбедности УН чије веће ангажовање по питању преговора је од стратешке важности за одбрану српског суверенитета у светлу све већих притисака појединих земаља на нашу државу;* 2.) *Да се формат и садржај преговора врате у оквире Резолуције 1244 ;* 3.) *Да Приштина моментално покаже пуну кооперативност и спремност да формира Заједницу српских општина и Србима у јужној покрајини гарантује сва Уставом Србије загарантована права;* 4.) *Да се пруже конкретне и чврсте гаранције о повратку свих интерно расељених и прогнаних лица на своја огњишта.*

³⁵ Србија има право да поднесе овакав захтев јер је Резолуција ГС из 2010. године о пребацивању преговора на ЕУ правно необавезујуће природе па као таква не обавезује Србију да мора да настави дијалог под контролом Брисела. За усвајање њеног предлога Србији је неопходно да обезбеди 2/3 већину држава чланица ГС у чему ће јој користити и дипломатско искуство стечено током успешног лобирања да се тзв. Косову спречи улазак у УНЕСКО.

који би садржао званични захтев о повратку преговора под директно покровитељство УН. Република Србија мора да крене у одлучно дипломатско лобирање за што ширу међународну подршку таквом предлогу. Наша држава мора том приликом да се позове на међународноправну доктрину „**суштински промењених околности**“ (*rebus sic stantibus*) због којих више није могуће водити преговоре у оквиру ЕУ, а да то нема одраз на урушавање суверених права Србије у њеној јужној покрајини.³⁶

- **Рedefиниција односа са Европском унијом** - Дипломатски заокрет од Брисела ка Уједињеним нацијама подразумева и обавезу Србије да тражи нове, одрживије формате сарадње како са Европском унијом тако и са њеним појединачним државама чланицама који ће бити у складу са њеном политиком очувања суверенитета, независности и војне неутралности.³⁷ Србија треба да искористи и потенцијал за интензивирање односа са чланицама Вишеградске групе³⁸. Реч је о савезу који окупља државе ЕУ чија политика жели да буде самосталнија и независнија од Брисела. Да би остварила све наведено наша држава мора најпре да неутралише све оне постојеће инструменте помоћу којих Европска унија једнострано диктира услове те сарадње. То пре свега подразумева иницирање процеса ревизије Споразума о стабилизацији и придруживању³⁹ који грубо нарушава државни суверенитет и нашу државу ставља у дискриминаторан положај у односу према другим земљама чланицама ЕУ. Уколико Брисел одбије њен ревизиони захтев Србија мора у складу са чланом 133 ССП да покрене поступак његове суспензије односно отказивања.⁴⁰

³⁶ Србија мора да истакне да су за њу преговори у оквиру СБ као најважнијег светског органа за мир и безбедност једини истински гарант суверенитета и интегритета на Косову и Метохији. Наша држава своју аргументацију треба да гради на ставу да је у процес бриселског дијалога ушла у *доброј вери* (*bona fidae*), имајући легитимно очекивање да ће ЕУ у складу са својим оснивачким актима обезбедити поштовање српског суверенитета и територијалне целовитости. Са обзиром да се показало да ЕУ није у стању да испуни ту своју обавезу Србија због тих околности има легитимно право да промени своју претходну одлуку о преговорима под окриљем ЕУ.

³⁷ Србија мора да има **слободу одлучивања** са којим европским државама и на који начин ће развијати и продубљивати сарадњу на свим оним пољима која су у њеном стратешком интересу.

³⁸ Њене чланице су Мађарска, Словачка, Пољска и Чешка.

³⁹ Циљ ревизије мора да буде отпочињање нових преговора како би се договорили за Србију повољнији, равноправнији услови сарадње.

⁴⁰ Свака страна може отказати овај Споразум на тај начин што ће обавестити другу страну. Овај Споразум престаје да важи шест месеци од дана пријема таквог обавештења. Свака страна може да суспендује овај Споразум, са тренутним дејством суспензије, у случају ако друга страна не поштује неки од суштинских елемената овог Споразума.

- **Свеобухватно јачање билатералне сарадње са свим државама света које нису признале једнострано проглашену независност тзв. Косова** - Ова мера подразумева неколико аспеката који ће оснажити дипломатски капацитет Србије и створити услове да њене међународне иницијативе поднете у циљу одбране КиМ имају веће изгледе за успех:
 - Стратешку окосницу српске дипломатске офанзиве за очување КиМ мора да чини **свеобухватно учвршћивање свих облика сарадње** са Руском Федерацијом и Народном Републиком Кином као и са међународним организацијама у којима ове две државе имају пресудни утицај (БРИКС, ОДКБ, Шангајска организација, ЕЕУ). Унапређивањем економске, политичке и безбедносне сарадње са поменутиим актерима наша држава ће постепено смањивати економску зависност од Европске уније.
 - **Координисано дипломатско деловање** са пријатељским државама у свим међународним организацијама и пред свим светским форумима;
 - **Заједничка пропагандно-логистичку офанзиву** у циљу делегитимизације сепаратистичких тенденција на глобалном нивоу. Ова мера подразумева упознавање европске и светске јавности са дешавањима на Косову и Метохији и расветљавање истине о терористичком (великоалбанском) деловању на подручју јужне српске покрајине. У ту сврху неопходно је формирати и посебно одељење у оквиру Министарства иностраних послова Републике Србије које ће се бавити тим питањем.
 - **Коришћење улоге медија за одбрану територијалног интегритета.** Неопходно је остварити продор у међународне медије формирањем неке врсте *интернационалног удружења новинара пријатеља Србије*. Овакво удружење новинара би у светским медијима пласирало вести које промовишу очување српског територијалног интегритета и упозоравало на опасности од деловања великоалбанског експанзионизма.
- **Јачање билатералних и мултилатералних односа са државама чланицама Покрета несврстаних** - У тој заједници држава Србија (као држава наследница некадашње предводнице тог покрета, бивше Југославије) већ ужива одређени степен угледа и препознатљивости, који може искористи на пољу подршке очувању свог територијалног интегритета.
- **Спречавање даљих признања тзв. Косова** - Процес лобирања за међународну подршку у одбрани јужне покрајине биће утолико успешнији уколико Србија понуди чврсте и на објективним правним, политичким и историјским чињеницама утемељене аргументе. У тренуцима када због геополитичке ситуације у свету на једној страни опада моћ држава које су главни спонзори косовске независности, а на другој јача улога међународног права многе земље које су иначе под спољашњим

притиском признале Приштину сада су подложније промени своје политике.⁴¹ Деловање наше државе мора да буде усмерено у спречавање даљих односно повлачење постојећих признања тзв. Косова.⁴² У контексту наведеног посебну пажњу треба обратити на државе које су иначе признале тзв. Косово али где већина грађана односно део државне политике нису наклоњени тзв. косовској независности. У ЕУ то су пре свега Аустрија и Чешка. Интензивирањем политичких контаката на највишем државном нивоу Србија мора да изврши легитиман међународни притисак на те земље како не би успоставиле односно наставиле да учвршћују своје дипломатске односе са Приштином.⁴³

- **Спречавање формирања тзв. војске Косова⁴⁴** – Србија мора да инсистира на пуној **реафирмацији улоге УНМИК-а и КФОР-а** на КиМ. Постојање посебних тзв. косовских оружаних снага у директној је супротности са Резолуцијом 1244 која налаже демилитаризацију и распуштање свих оружаних група косовских Албанаца. Гарантовање реда, мира и безбедности на КиМ Резолуција 1244 налаже УНМИК-у и КФОР-у као и одређеном делу српских војних и полицијских снага. Ангажман Србије на овом пољу мора да обухвата следеће:
 - **Дипломатска борба у Савету безбедности** је веома значајна како би се обуставило даље смањивање броја припадника међународне мисије и смањивање њених надлежности, нарочито пренос надлежности са УНМИК-а на ЕУЛЕКС. Србија мора да се позове на тзв. Шест тачака, план бившег генералног секретара УН, Бан Ки Муна, у којем се јасно дефинише да мисија ЕУ на КиМ не може да делује мимо Резолуције 12 44, да не може

⁴¹ Овде треба као неосноване одбацити аргументе Приштине да су формална признања тзв. Косова неопозива и да није могуће мењати једном донету одлуку о признању. У међународном праву важи општеприхваћено правило о непризнавању ситуација које су настале повредом норми међународног права. Како је независност тзв. Косова стечена грубим кршењем српског суверенитета, Повеље УН, агресијом НАТО пакта и етничким чишћењем српског народа она као таква никада не може бити предмет ваљаног међународног признања. У томе лежи основ (и обавеза) доношења одлуке о повлачењу таквог (незаконитог) признања јер оно никада није могло да буде важеће.

⁴² Једна од могућих опција у том погледу је и **подношење тужбе пред Међународним судом правде** против држава које су признале Приштину. Јачањем тренда стагнације признања тзв. Косова повећавају се и изгледи да највиши судски орган УН својом (по српске интересе позитивном) одлуком афирмише такву праксу и потврди нелегитимитет једностраног проглашења косовске независности.

⁴³ Чешка због противљења председника Земана још нема свог амбасадора у Приштини док најављени улазак евроскептичне Слободарске партије у аустријску савезну власт ствара реалне предиспозиције за повлачење амбасадора Аустрије из Приштине.

⁴⁴ Оружане снаге оснивају се ради заштите државних граница и одбране државног суверенитета зато свако формирање тзв. војске Косова имплицира да оно поседује суверенитет и признате „државне границе“.

да преузима ингеренције УНМИК-а и да мора да задржи своју статусно неутралну позицију;

- Ефикасна реафирмација улоге УНМИК-а могућа је само уколико **деловање** његових органа остане **стриктно у домену Резолуције 12 44** што подразумева и усаглашавање његових претходних поступака са њеним одредбама. Србија зато мора посебну пажњу да обрати на целокупан досадашњи ангажман органа међународне мисије на КиМ и да путем релевантних дипломатских и правних механизма упозорава на њихову улогу чувара Резолуције 1244. Међународна мисија на КиМ дужна је да поступа у складу са овлашћењима која су јој дата од стране Савета безбедности.

Србија мора да ојача постојећи механизам комуникације са међународном мисијом УН путем којег ће пратити деловање њених органа на КиМ и о сваком прекорачењу њихових надлежности да обавештава Савет безбедности. То подразумева и захтев да се Савет безбедности изјасни по питању свих оних до сада усвојених Уредби УНМИК-а које су у супротности са Резолуцијом 12 44.

- У оквиру УНМИК-а и КФОР-а мора јачати утицај оних земаља које нису признале илегалну независност наше јужне покрајине. Србија мора да се залаже да у састав КФОР-а уђу оружане снаге Руске Федерације, Народне Републике Кине и Републике Индије, али и других пријатељских земаља. У светлу наведеног активно се мора радити на сузбијању покушаја Приштине да отварањем некакве **Канцеларије УН**⁴⁵ на КиМ додатно деградира улогу УНМИК-а на Косову и Метохији;
- **Повратак српске војске и полиције на КиМ** - Како се околности у међународној политици буду мењале у њену корист све реалнија ће бити и могућност да Србија отвори питање повратка (договореног)⁴⁶ дела својих безбедносних снага на Косово и Метохију. Њихови припадници би (за почетак) били распоређени на подручјима са већинским српским становништвом и на локацијама српских верских и културних споменика, а њихова кључна функција била би гарантовање безбедности како српског народа тако и његове верске и културне баштине у јужној покрајини. Међутим, то не сме да буде коначан захтев српске државе. Њен дугорочни

⁴⁵ Отварање једне такве канцеларије коју Резолуција 1244 не предвиђа прејудуцира постојање тзв. Косова као суверене и независне државе.

⁴⁶ Резолуција 1244 у том погледу допушта могућност да се на КиМ врати до 1 000 српских војника и полицајаца.

циљ мора да буде повратак српских безбедносних снага на међународно признате граничне прелазе⁴⁷ са Републиком Албанијом и Републиком Македонијом као и њихово присуство на целокупној територији јужне покрајине где ће заједно са особљем међународних мировних снага гарантовати безбедност свим становницима КиМ, укључујући и српски народ који живи у енклавама јужно од Ибра;

- **Србија мора да има припремљен и адекватан одговор у случају да ипак дође до формирања тзв. војске Косова.** Наша држава мора албанској страни јасно да стави до знања да ће у заштити свог народа на КиМ имати све опције на столу, па чак и оне војне уколико опасност од новог етничког чишћења северно од Ибра постане реална⁴⁸. На евентуално формирање сепаратистичке тзв. "Војске Косова" Србија треба да буде спремна да одговори милитаризацијом северног дела покрајине, било директним упадом Војске Србије, било формирањем оружаних формација косовских Срба.
- **Инсистирање на одговорности за ратне злочине против српског народа на КиМ** – Република Србија мора да инсистира на потпуном расветљавању свих злочина и напада на српски народ на Косову и Метохији и да пред надлежним међународним институцијама покрене питање процесуирања њихових починилаца. У том контексту важно је поменути и одговорност УНМИК-а и КФОР-а за пропусте у заштити грађана српске и неалбанске националности, њихове имовине као и имовине државе Србије и СПЦ и одговорности за неспровођење ефикасне истраге о злочинима над српским и неалбанским становништвом на подручју Косова и Метохије. У том погледу неопходно је да држава Србија инсистира на формирању посебног „*ad hoc*“ истражног механизма при СБ УН⁴⁹ који ће спровести објективну и темељиту истрагу о поменутих злочинима на КиМ, а чији извештај ће бити основ за покретање даљих правних и политичких поступака како би се жртвама злочина и њиховим породицама обезбедила праведна и адекватна сатисфакција⁵⁰.

⁴⁷ Ту могућност предвиђа и сама Резолуција 1244.

⁴⁸ Гледај фусноту број 28.

⁴⁹ То тело било би у интернационалном саставу и директно одговорно Савету безбедности.

⁵⁰ Ово поред покретања адекватних поступака пред међународним институцијама од стране државе Србије подразумева и оснивање посебног тела за пружање правне, материјалне и логистичке помоћи оштећеним Србима и породицама погинулих са КиМ приликом подношења тужби релевантним међународним судовима. Србија мора да се позове на Извештај Парламентарне скупштине Савета Европе од 7. јануара 2011, у којем се износе подаци о албанским злочинима над српским народом као и на **Извештај Саветодавне комисије УН за људска права** која је утврдила да су органи мисије Уједињених нација на Косову прекршили своје основне принципе и начела и да су одговорни за кршење људских права Срба са КиМ.

- **Заштита државне, друштвене и црквене имовине на Косову и Метохији**⁵¹ – Према Резолуцији 12 44 питање државне и друштвене имовине је део суверених ингеренција Републике Србије и тај документ не предвиђа пренос права располагања односно продаје те имовине на УНМИК, а камоли на привремене институције у Приштини. **Уредбом 1/99** УНМИК је преузео само право управљања над свом државном и друштвеном имовином на Косову и Метохији и та уредба није стављена ван снаге, односно право управљања није пренето ни на кога.

Уколико Србија једном усвоји принцип предаје своје имовине, он ће и у наредним случајевима постати пракса и већ потврђено правило. Како би то спречили нама је неопходна свеобухватна државна стратегија заштите државне имовине на Косову и Метохији која подразумева следеће кораке:

- **Отварање питања заштите имовине пред СБ УН** - Србија мора отворено да каже саговорницима у међународној заједници да су покушаји тзв. косовских власти да приватизују српска предузећа и да их претворе у јавну имовину лажне државе Косово – нелегални и да ће Србија учинити све да те покушаје заустави. Управо због тога држава не сме да ћути док Привремене институције у Приштини отимају њену имовину већ мора да наметне питање заштите српске имовине на КиМ као ургентну тему у разговорима пред Саветом безбедности УН.
- **Првенствено заштитити оне државне компаније и јавна предузећа која су од стратешког значаја за опстанак српског народа на Косову и Метохији као што су рудник Трепча⁵², хидроелектрана Газиводе⁵³ и туристичко-привредни комплекс Брезовица** - Заштита ових важних привредних ресурса подразумева три кључна корака: *1.) Република Србија је дужна да сваку одлуку Привремених институција којом се на било који начин мења власничка структура ових предузећа и задире у права државе прогласи ништавном и неважећом; 2.) Претходном кораку мора да уследи слање званичне дипломатске ноте свим оним државама које су непосредно или путем компанија у свом већинском власништву учествовале у продаји (односно куповини) српских државних и друштвених предузећа у којој се оне*

⁵¹ Чак 58 одсто територије Косова, државне, приватне, друштвене и црквене имовине у власништву је Србије, њених грађана и институција, а за све то држава има оригиналну катастарску документацију која је 1999. године извучена са КиМ и која је сада од непроцењиве важности.

⁵² У Трепчи ради и 3.300 Срба који живе северно од Ибра. То је питање које не може да буде решено без Србије. С друге стране, неоспорна је чињеница да највећи проценат власништва над рудником Трепча има Фонд за развој Србије, 55.14 одсто капитала. Колико је „Трепча“ важна за Србију показује чињеница да је Светска банка само истражене минералне резерве на Косову и Метохији проценила на 13,5 милијарди евра, док процене вредности резерви лигнита на КиМ иду и до 400 милијарди евра.

⁵³ Газиводе су највећи гарант енергетске и економске стабилности српског народа не само на северу КиМ већ и у реону централне Србије.

обавештавају да су за српску државу поменуте радње нелегитимне и неприхватљиве ; 3.) Усвајање потребних законских мера како би се профит од пословања државних предузећа на КиМ усмерио у јачање финансијске самосталности и стабилности општина са већинским српским становништвом.

- **Свеобухватна интеграција привреде наше јужне покрајине са привредом остатка Србије.** Морамо да наставимо инвестирање у српске средине на КиМ јер ће наш народ опстати у јужној покрајини само ако буде имао сигурну и перспективну економску будућност. У том погледу се као неопходна намеће и потреба да држава Србија заштити претходне инвестиције јавних предузећа на Косову и Метохији попут НИС-а, ЕПС-а, ЈАТ-а, ПТТ-а, Железница Србије, Пuteва Србије и да валоризујемо њихова потраживања из периода пре 1999. године, што је загарантовано и Резолуцијом 1244. Србија мора да пружи снажну подршку привредном развоју српске заједнице на КиМ кроз подстицаје за развој малих и микро предузећа и предузетништва, развој путне инфраструктуре и образовање у функцији развоја привреде.
- **У координацији са СПЦ припремити модел свеобухватне заштите српских цркава и манастира и њихове имовине на КиМ** - Потребно је скретати пажњу међународне заједнице на покушаје уништавања српске верске и културне баштине на Косову и Метохији као и на покушаје да се она прогласи за баштину тзв. државе Косово. Помоћу међународних донаторских конференција и кроз посебне јавне фондове потребно је финансирати обнову порушених српских верских и културних обележја као и српских православних гробаља у јужној покрајини. Заштита српских верских и културно-историјских објеката мора да остане у искључивој надлежности државе Србије. Београд мора да се заузме да српске цркве и манастири на Косову и Метохији добију специјалан статус у оквиру суштинске аутономије Косова и Метохије као и да се под заштиту Унеска поред Пећке патријаршије, Високих Дечана, Грачанице и Богородице Љевишке стави још неколико српских цркава и манастира на Косову и Метохији.⁵⁴
- **Ревизија постојећих уговора о продаји приватне имовине** –Прогнаним и расељеним Србима чија приватна имовина је била противправно отета односно узурпирана мора се омогућити да захтевају адекватно обештећење

⁵⁴ Српске средњовековне цркве и манастири на Косову и Метохији су од исте верске важности за проширени Медитеран као Ватикан, Света гора, Јерусалим и Мека, што су већ образложили међународни експерти који су Косово и Метохију означили као подручје од посебног верско-културног значаја.

односно право на обнову својих имовинских права. Онима који желе да се врате на своја огњишта треба обезбедити материјалне услове да то и учине.

- **Формирање Министарства за Косово и Метохију** – Србија мора да обнови министарски ресор за Косово и Метохију јер тренутно постојећа Канцеларија за КиМ са институционалног, правног и логистичког аспекта не може адекватно да се бави питањем јужне српске покрајине. Обновом Министарства за КиМ потврдило би се да је решавање најважнијег националног питања међу приоритетима државне политике Србије.⁵⁵ У Министарству за Косово и Метохију морају бити ангажовани људи од интегритета и знања који су упознати са приликама у јужној српској покрајини.

- **Сузбијање сепаратизма на југу Србије** - На овај начин зауставља се преливање албанског експанзионизма са Косова и Метохије, а позиције за одбрану српских интереса у самој покрајини се консолидују. Ово је изазован процес који захтева време и софистициран приступ у коме би паралелно деловали државни органи, невладин цивилни сектор и медији. Предлажемо неколико значајних корака:
 - **Чвршћа интеграција локалних Албанаца у српску државу** – Неопходно је да МУП покреће периодичне кампање за добровољну предају илегалног оружја, што би требало да подрже локалне невладине организације и медији. У циљу чвршће интеграције локалних Албанаца у српску државу важно је више пажње посветити формирању специјално ангажованих невладиних организација и локалних српских медија на албанском језику који би пласирали вести и популарну културу у складу са тим интересом, а екстремне елементе унутар албанског етничког корпуса изоловали од остатка заједнице. Веома је значајно оснивање локалних српских медија на албанском језику, као и отварање Института за српско-албанске односе са седиштем у Врању који би различитим иницијативама и манифестацијама настојао да Албанце у области Бујановца и Прешева до краја отргне од утицаја приштинских сепаратистичких власти и интегрише у српско друштво, што би дугорочно било од велике користи за утицај на укупне прилике на Косову и Метохији.

 - **Јачање Града Врања као стратешког центра** - За јачање српских позиција на јужном вектору потребно је више користити град Врање. Као седиште Пчињског округа Врање представља политички, економски, образовни и административни центар овог дела Србије. Због величине и значаја, Врање доминира Врањском котлином и из њега је могуће ефикасно утицати на

⁵⁵ Министарство за Косово и Метохију обављало би надлежности које је имало пред одлуком о укидању 2007. године.

стабилизацију прилика у Бујановцу и Прешеву. Осим тога, овај град се може употребити и за јачање сарадње са српском заједницом у Македонији, кроз везивање са Кумановом. На пример, Врање би могло да постане седиште посебно формираног политичког тела за унапређење односа Србије и Македоније што би дало додатну политичко-економску тежину овом месту. У културно-просветном смислу, треба тежити томе да Врање постане културна престоница јужне Србије. Овај град има потребну традицију и инфраструктуру за тако нешто, али је потребно инвестирати додатну пажњу у овом правцу. Тако би Врање могло да постане центар културних збивања за овај део Балкана, а преко Врања би се јачао и српски културни утицај међу Србима у окружењу.

- **Изградња „тврђаве Север“** - Срби на северу КиМ представљају брану активацији жаришта у Рашкој и Топличкој области, а самим тим и брану реализацији тзв. „зелене трансферзале“ према БиХ. Они представљају и препреку несметаном функционисању сепаратистичких албанских структура на КиМ. Уз то, њихов географски положај је изузетно повољан и лако одбрањив.

- **Косовска Митровица као епицентар свих активности за очување српског територијалног интегритета** – У Косовску Митровицу би требало сместити посебни државни координациони центар за одбрану Косова и Метохије. Северни, односно део Косовске Митровице већински насељен Србима је политички, административни и просветни центар размештен на Ибру као природној брани и комуникационим правцима ка Рашкој и централној Србији, па као такав има огроман геополитички значај. Што је геополитички положај северне Косовске Митровице бољи, то је укупни геополитички положај Србије бољи.
- **Јачање позиција на северу Метохије** - Јаке позиције на северу Косова отварају могућност за јачање српског утицаја на северу Метохије, успостављањем комуникација од Зубиног Потока преко Дрена (мисли се на Дрен у општини Зубин Поток, а не у општини Лепосавић) до Истока. Чињеница да је читава севернометохијска област изразито ненасељена за разлику од остатка покрајине отвара могућност насељавања ове области српским становништвом. Албанци су након повлачења српских снага безбедности протерали Србе из ове области, али је нису населили, при чему је гравитациона снага већих урбаних центара попут Приштине и Пећи, али и економска емиграција на Запад, одиграла своју улогу. Ради се о тешко проходном брдском подручју чије путеве користи локално становништво, али је могуће релативно малим средствима изградити бољу саобраћајницу која би на поменутом правцу повезала севернометохијску област са северним Косовом и остатком Србије. Ово је неопходно како би се извршила акција обимног насељавања, па и реколонизације ове области српским

становништвом. Изградњом утврђених српских насеља по узору на израелске кибуце и насељавањем свега десетак хиљада Срба у овој области остварила би се контрола над простором од око 800 квадратних километара што би створило потпуно нов геополитички баланс на Косову и Метохији.

- Држава Србија би процес насељавања морала да стимулише пружањем изразито повољних услова за насељенике – давањем станова и кућа који би били у државном власништву, високих месечних примања и услова за бављење земљорадњом и зачињање потомства. Оптимално би било уколико би предност у додели кућа и станова имали млади српски брачни парови. Задржавање станова и кућа у државном власништву је битно како не би дошло до њихове несавесне продаје. Са опадањем албанског становништва узрокованог емиграцијом у ЕУ и САД, овакву праксу би требало упражњавати и у другим деловима покрајине, међутим севернометохијска област тренутно пружа најбоље могућности за њену реализацију.
- **Борба против великоалбанског тероризма и организованог криминала** - Великоалбански тероризам, верски и етнички екстремизам као и многи други облици криминала у будућности ће бити главни фактори угрожавања безбедности како Републике Србије тако и читавог региона. Управо због тога наша држава мора да предузме следеће мере:
- **Успостављање ефикасне међународне сарадње и размене оперативних података** са безбедносним службама свих оних држава које су доказани борци на пољу антитероризма, а посебно са међународним мировним снагама на КиМ, како би се на тај начин осигурала безбедност српског становништва које живи на простору Косова и Метохије. Поменуто подразумева континуирану и правовремену сарадњу у циљу сузбијања свих нелегалних активности и њихових носилаца, везаних за терористичко удруживање, финансирање терористичких група, врбовање и обучавање за извођење терористичких акција.
 - Република Србија мора **појачаним мерама безбедности свакодневно да прати збивања на административној линији са Косовом и Метохијом уз обезбеђивање појаса Копнене зоне безбедности**, кроз који би у јужну и централну Србију могли да се пребацују терористи.
 - Имајући у виду да је савремени тероризам повезан и са свим могућим формама организованог, прекограничног и транснационалног криминала **сви државни органи и безбедносне службе морају већу пажњу да посвете све већим илегалним миграцијама**, које се врше и кроз Републику Србију.

- Овлашћене државне службе у складу са безбедносним ризицима и потенцијалним опасностима од терористичких напада морају **редовно да планирају и организују превентивни рад** у циљу оптималног и благовременог усмеравања активности свих безбедносних служби на безбедносну заштиту виталних привредних, саобраћајних, верских, спортских и других објеката од општег интереса, затим објеката дипломатско-конзуларних представништава, акредитованих у Републици Србији и објеката међународних организација, као и места где се окупља већи број грађана.
 - Са **одговарајућим безбедносним проценама, које треба да раде оспособљени кадрови**, утврђиваће се који су то елементи угрожавања безбедности, ко су носиоци таквих могућих нелегалних радњи, али и процена очекиваних облика понашања и нивоа њихове штетности по друштвени систем. Због тога, безбедносни сектор мора континуирано радити на прикупљању оперативних сазнања у вези лица, група и организација чије је деловање повезано или се може довести у везу са верски или етнички мотивисаним тероризмом, у циљу спречавања извођења терористичких акција у Републици Србији или коришћења њене територије за припрему или извођење таквих акција у другим државама. Србија мора да се представи као држава која жели да буде поуздан партнер на пољу антитероризма и да расветљавањем истине о терористичком деловању албанских екстремиста на КиМ европским државама јасно стави до знања да борба против тероризма гарантује не само њену националну безбедност већ и безбедност читаве Европе.
- **Јачање војно-одбрамбених капацитета и одвраћање агресије** - Историја међународних односа од краја Другог светског рата до данас показује нам да су једино добро опремљене и високо мотивисане оружане снаге незаобилазан фактор у заштити суверенитета и територијалне целовитости државе. Активност на овом пољу зато мора да обухвати следеће мере:
- **Квантитативно увећање активног војног састава и драстично увећање борбене готовости**, односно квалитета резервног састава Војске Србије, не само повратком обавезног служења војног рока, него и увођењем предмета патриотског васпитања у основне школе и општенародне одбране у средње школе, као и разгранатог система цивилне заштите. Важно је истаћи да круцијалну улогу у одвраћању агресије има управо висока мотивираност војске и становништва да бране земљу. Народ који је у 20. веку доживео три војне агресије, геноцид и више епизода етничког чишћења, у темељу своје свеколике државне политике мора имати недвосмислену одлуку да више никада не дозволи понављање таквих искустава.

- **Материјално опремање војске у складу са савременим стандардима.** Тиме би се створили услови да Војска Србије буде у стању да ефикасно дејствује уз минималне или непостојеће губитке на својој страни, а да било који будући сукоб победоносно решава у најкраћем могућем временском периоду.
- **Изградња респектабилних снага ратног ваздухопловства и противваздухопловне одбране,** као и увођење балистичких ракета средњег домета у арсенал Војске Србије.
- **Ојачати снаге у Копненој зони безбедности;** ово осим бројчаног јачања подразумева и технолошку модернизацију. Контролу прилика на административној линији треба подржати увођењем већег броја извиђачко-надзорних, али и наоружаних беспилотних летелица, а на појединим критичним правцима на којим су илегални преласци релативно чести треба поставити специјалне електричне ограде са термалним камерама. Војску је потребно и опремити тзв. паметном муницијом како би се у евентуалним оружаним сукобима могућност колатералне штете свела на минимум.

При свему овоме је важно истаћи да позиви на изградњу војних капацитета и усвајање концепта "народне војске" не значе и позиве на рат и нова страдања. **Напротив, само војно и безбедносно јака Србија може да буде гарант мира и стабилности на овим просторима.**

- **Подстицај за Србе у Косовском поморављу** - Срби источног дела Косова нису у тако повољној географској позицији као њихови сународници на северу, међутим њихово присуство је од изразитог значаја. Јачањем српског фактора у овом делу покрајине слаби се сепаратистички притисак Албанаца у Прешеву и Бујановцу. Према томе, то је област у којој у средњорочном периоду треба планирати сличне пројекте насељавања наведене поводом севернометохијске области, међутим предуслов тога био би оквир стабилног економског развоја. То овде није тако лако постићи као у северном делу који поседује бројне енергетске и индустријске капацитете, међутим није ни немогуће. Наиме, ово је изразито пољопривредна регија па јој треба дати адекватан стимуланс у правцу развоја те карактеристике. Косовско поморавље поседује одређене енергетске капацитете које је могуће реализовати изградњом термо и хидроелектрана и експлоатацијом лигнита. Држава треба да ради на стварању енергетске зависности читаве покрајине од Србије и области насељених Србима. Тиме се стиче сасвим опипљива и реална контрола прилика у покрајини.
- **Изградња патриотске колективне свести** - Одбрана Косова и Метохије као један од најважнијих циљева државне политике подразумева и мере на пољу културе,

образовања и медијске пропаганде. Држава мора да схвати да се борба за очување Косова и Метохије води и у психолошкој димензији па је због тога изузетно важно да тема јужне српске покрајине и у српском друштву заузме место најважнијег националног питања. Улога медија у одбрани територијалног интегритета земље мора бити препозната као нарочито важна – сваки медиј са националном фреквенцијом морао би барем сат времена програма дневно да посвети питањима одбране Косова и Метохије и положају Срба у нашој јужној покрајини. Република Србија мора да обезбеди да сви њени државни органи, органи јединица локалне самоуправе, јавни заводи, јавна предузећа и друга лица јавног права приликом свог деловања и у својим актима користе званични назив АП Косово и Метохија за јужну српску покрајину. Комплементарно томе, свако јавно залагање за независност Косова и Метохије у Србији потребно је кажњавати, а посебне мере на том плану могле би бити усвојене и доношењем посебног Закона о заштити територијалног интегритета Србије на Косову и Метохији. Република Србија мора на плану медијске и културно-образовне политике да промовише односно стимулише употребу термина Косово и Метохија. Употреба правилне терминологије и подизање државотворне свести у народу су незаобилазни сегменти политичке и пропагандне борбе за одбрану Косова и Метохије. Српској православној цркви је потребно омогућити много већи друштвени ангажман у промоцији идеје заштите територијалног интегритета државе. Култура сећања на страдање српског народа у 20. веку мора бити беспрекорно развијена.

- **Суочавање са историјским контекстом проблема** - Како би Србија, па и српски народ у целини, могли да воде ефикасну борбу за очување Косова и Метохије у границама српске државности неопходно је суочити се са историјским чињеницама о дешавањима у јужној покрајини. Косово и Метохија нису изгубљени, већ привремено отети посредством спољних притисака, пре свега илегалне НАТО интервенције, и са друге стране, методама вишедеценијског насилног мењања демографске слике, угњетавања српског народа на КиМ и вршењем терора над Србима и другим неалбанцима. Недопустиво је прекрајање историје о догађајима на КиМ, које не само да није у складу са њеним интересима, већ не одговара истини. Постојање сепаратистичке парадржавности на територији наше покрајине је привременог карактера и не треба му придавати значај коначности.

Све наведене мере намећу као предуслов темељно редефинисање државних приоритета и укупне стратегије Републике Србије.

7. Закључна разматрања

Током састављања ове платформе латиноамеричка држава Суринам је повукла признање тзв. Републике Косово. У исто време, Нигерија, седма најмногољуднија држава света, са преко 190 милиона становника, демантовала је Приштину да је икада признала тзв. косовску државност. САД и земље покровитељи тзв. Републике Косово више не могу да пронађу ниједну државу на мапи света која је спремна да у перспективи призна сецесију јужне српске покрајине.

То је узрок интензивирања притисака на Београд, са циљем да се Србија примора да она буде та која ће се сагласити са отимањем не само 12% своје територије, већ и са прекидом историјског континуитета српске државности, духовности и културе. Све и да геополитичке прилике не иду Србији на руку, што свакако није случај, тзв. косовска државност не може бити заокружена без пристанка Београда.

Евентуалним признавањем тзв. Косова или било каквим даљим попуштањима према захтевима Приштине и њених међународних покровитеља, Србија би се суочила са са ницањем „нових Косова“ на својој територији. Легализовање сепаратизма на Косову и Метохији послужило би као модел сличним тенденцијама у Рашкој области, Врањској котлини, деловима Источне Србије и Војводини, као што данас служи као пример сепаратистичким покретима широм Европе.

Све указује на то да Србија нема ниједан разлог да срља у некакве коначне „историјске споразуме“ са нелегитимним властима у Приштини, јер се међународне прилике мењају баш у оном смеру који ће отворити могућности да у времену које долази заштитимо своје државне и националне интересе у јужној покрајини. Србија је на Косову и Метохији деценијама развлашћивана, па се процес повратка њених атрибута државности мора постепено остваривати. Историјска колевка српског народа, Косово и Метохија, није отета преко ноћи, па се не може ни преко ноћи вратити.

Ова платформа може постати темељ нове српске парадигме према Косову и Метохији и покретач обнове српске државности и суверенитета.

